

Naisena Perun maaseudulla

Naisten käsityksiä omasta sosiaaliasesta asemastaan

Tamayo Hinojosa, Ana Cecilia

2014 Tikkurila

Laurea-ammattikorkeakoulu
Tikkurila

Naisena Perun maaseudulla
Naisten käsityksiä omasta sosiaalisesta asemastaan

Ana Cecilia Tamayo Hinojosa
Sosiaaliala
Opinnäytetyö
Joulukuu, 2014

Ana Cecilia Tamayo Hinojosa

Naisen olemisen Perun maaseudulla - Naisten käsityksiä omasta sosiaalisesta asemastaan

Vuosi 2014

Sivumäärä 64

Tämän tutkimuksen aiheena on naisena oleminen Perun maaseudulla ja se miten nämä naiset ymmärtävät ja tunnistavat heidän identiteettiinsä ja sen muotoutumiseen vaikuttavat tekijät. Tätä muotoutuvaan identiteettiä tutkitaan ja yritetään ymmärtää erilaisten teoreettisten näkökulmien kautta. Tämän prosessin ymmärtäminen on keskeistä heidän oman, heidän yhteisönsä sekä tulevien sukupolvien hyvinvoinnin kannalta

Miten nämä naiset voivat kohdata ja ylittää vaikeita ongelmia yrittäessään saavuttaa arvostettua sosiaalista asemaa yhteisöissä, joissa naisten ei oleteta saavuttaa enempää kuin mitä perheissä ja yhteisöissä hallitseva miessukupuoli heille antaa.

Tämän identiteettiprosessin ymmärtäminen ja sen tiedostaminen sekä naisten voimaantuminen ovat keskeisiä tekijöitä tulevaisuuden muutoksissa, jotka koskevat heidän yksityisiä ja julkisia toimintaympäristöjä, sekä myös heidän poliittista osallistumistaan alueella. Tulevaisuuden muutosten tekeminen, joka voi vaikuttaa heidän oman maansa kehittymiseen kohti kehittyneempää sosiaalipolitiikkaa tulevaisuudessa.

Näihin prosesseihin vaikuttavat erilaiset tekijät monilla eri tavoilla. Alueen historia ja yhteisön tausta ovat keskeisiä tekijöitä tämän ymmärtämisessä. Tämä myös moninkertaistaa ne ulottuvuudet, joiden kautta identiteetti ja resilienssi ovat muotoutuneet.

Tämä tutkimus perustuu yhdeksän alkuperäiskansaa edustavan naisen haastatteluun Andahuaylasin alueella Perussa. Tutkimuksen teemoja on syvennetty havainnoinnin ja naisten keskuudessa vietetyn ajan myötä. Tutkimus on jaettu kolmeen osaan: ensimmäinen osa on identiteetin ja sen muodostumisen teoreettista tarkastelua, toisessa osassa lähestytään resilienssin käsitettä ja kolmannessa puhutaan lasten kasvatuksesta ja heidän kasvatukseensa vaikuttavista arvoista. Näiden lisäksi luodaan katsaus alueen historiaan ja tuodaan esiin tärkeää tietoa naisten taustoista.

Tulokset näyttävät, että mainittujen prosessien ymmärtämisessä on eroja, mutta jopa varsin rajallisesti ymmärrettyinä hankkeen myötä oli nähtävissä selkeitä muutoksia naisten käytöksessä, joka tuotti merkittäviä muutoksia lasten kasvatuksessa ja kasvatuskäytännöissä. Vanhat kasvatuskäytännöt ja sosiaalisen käyttäytymisen mallit muuttuivat merkittävästi.

Alkuperäiskansat, naiset, identiteetti, resilienssi, lasten hyvinvointi, kasvatuskäytännöt, sosiaalinen käyttäytyminen.

Ana Cecilia Tamayo Hinojosa

Being a woman in rural areas in Peru. Women acknowledgment of their own social status

Year	2014	Pages	64

This study is about being a native woman in rural areas in Peru, about how these women perceive and recognize the affecting factors of their formed and forming identity. Through different theoretical points of view this formed identity is followed and attempted to be understood. The understanding of this process is vital to their own wellbeing, to the wellbeing of their communities and the wellbeing of future generations.

Why these women can emerge and overpass difficult problems in order to achieve greater things, such as a respected social status in their communities, where women are not expected to pursue more than is given by the dominant male part in their families and environment.

The understanding and the awareness of this identity process and the empowerment of these women is fundamental to produce future changes in their private and public environments, as well as in their political impact in their territory. Producing the future changes that might change the trajectory of their own country towards the production of improved social policies in the future.

These processes are affected by different elements, in many different ways. The region's history and their communities' background are key factors in this understanding. This however sometimes multiplies the dimensions in which the identity and resilience are formed.

This study is based in the interviews of nine native women in the area of Andahuaylas, Peru. Through observation and living among them different aspects of the study were deepened. This study is divided in three parts: the first part is a theoretic review of identity and its formation. The second part approaches the foundation of resilience while the third part speaks about children's education and values in their upbringing. Followed by a review of the region's history and important information of their background.

The result shows us different degrees of understanding of mentioned processes, but even in the cases of limited understanding there were significant changes in their behavior, causing this way a meaningful change in the upbringing of their children, producing this way a very important breakthrough in old upbringing models and social behavior.

Native women, identity, resilience, children wellbeing, upbringing models, social behavior.

Sisällys

1	Johdanto.....	8
2	Identiteetti.....	9
2.1	Alkuperäiskansojen tausta.....	14
2.2	Alkuperäiskansojen nainen	16
2.3	Alkuperäiskansojen naisen asema	20
3	Yksilön voimaantuminen	22
4	Lasten kasvatusta ja arvot kasvatuksessa.....	26
4.1	Lasten kasvatusta ja hyvinvointi maaseudulla	28
4.2	Banduran sosiaalisen oppimisen teoria	29
5	Proyecto de género toimintaympäristönä	31
6	Tutkimusongelmat	34
7	Tutkimusmenetelmä ja aineiston hankinta	34
7.1	Tutkimuksen kohderyhmä.....	35
7.2	Aineiston hankinta	35
7.3	Aineiston analyysi	36
8	Tulokset.....	36
8.1	Identiteetti.....	37
8.1.1	Identifioituminen yhteisön kautta.....	37
8.1.2	Identifioituminen perheen kautta.....	37
8.1.3	Identifioituminen äitiyden kautta	38
8.2	Yksilön voimaantuminen	39
8.2.1	Voimaantuminen jonkun toisten esimerkin kautta	39
8.2.2	Voimaantuminen koulutuksen kautta.....	39
8.2.3	Voimaantuminen omaan ajattelun kautta	41
8.3	Lasten hyvinvointi ja kasvatusta	42
8.3.1	Lasten tulevaisuuteen panostaminen.....	42
8.3.2	Lapset voimavarana	43
8.3.3	Kasvatusta ja väkivalta	44
8.3.4	Kulttuurin ja perinteen siirtäminen.....	45
9	Johtopäätökset	46
9.1	Identiteetti.....	46
9.2	Voimaantuminen	47
9.3	Lasten hyvinvointi ja kasvatusta	48
10	Pohdinta.....	49
10.1	Identiteetti	50
10.2	Voimaantuminen.....	52
10.3	Lasten hyvinvointi ja kasvatusta.....	55
11	Lopuksi	56

Lähteet	59
Kuvat 63	
Liite 1	64

Te viisaat, korkeasti ja syvästi oppineet
Te jotka tiedätte ja tunnette
Kuinka, missä ja milloin kaikki yhtyy...
Te jalot viisaat, kertokaa kuinka on,
kertokaa kuinka minun käy
kertokaa missä, kuinka ja milloin
ja miksi tällainen kohtalo on osakseni tullut?

P. Segneri
Italialainen jesuiitta
(1624- 1694)

1 Johdanto

Sosiaalialan opintojen myötä olen huomannut, kuinka kaikki valintani ovat johtaneet minua perhetyön pariin. Opintoni mahdollistivat minun suorittaa yksi opintoihin kuuluva harjoittelu Perun maaseudun asukkaiden parissa, jossa työskentelin erityisesti maaseudun naisten yhteisön kanssa. Halusin hyödyntää tämän kokemuksen ja tehdä samanaikaisesti opinnäytetyöni tästä aiheesta.

Kansainvälisessä mittakaavassa on tärkeää huomioida, kuinka kohdemaan poliittinen ilmapiiri, uskonto ja sukupuoliroolit vaikuttavat toisiinsa ja miten tämä kuvio reagoi yksilön identiteetin kanssa ja erityisesti naisten identiteettiin sekä naisten asemaan.

Tutkimuksen tarkoitus on käsitellä Perussa olevan Andahuaylasin kaupungin lähialueen maaseudun naisten tietoisuuden syntymistä omasta elämästään ja naisten asemasta yhteiskunnassa. Harjoittelupaikkani Paz y Esperanza NGO mahdollisti myös opinnäytetyön tekemisen ja aineiston keräämisen, sillä tämän organisaation sisällä on olemassa monia erilaisia perheille suunnattuja projekteja, joiden joukossa on ehkäisevää toimintaa ja tukea tarvitseville sekä monia erilaisia palvelumuotoja.

Tutkimuksessani olen kiinnostunut erityisesti maaseudun naisten elämästä ja siitä, miten heidän elämässään oman sosiaalisen aseman tiedostaminen syntyy. Heidän ympärillään, toimittaja Juutisen (2012:12) mukaan, on monenlaisia riskitekijöitä, kuten muun muassa voimattomuus, alkoholi- ja huumeriippuvaisuus sekä sosiaalisten verkostojen ja lähiomaisten puute. Prosessi on kiehtova, koska naisten käsitys arvoista ja moraalista muuttuu erilaisten paikallisten projektien myötä kenties jollain lailla ja nimenomaan tämä muutos vaikuttaa välittömästi heidän perheeseensä ja erityisesti heidän lastensa elämään. Mielestäni juuri tämä vaikutus tuleville sukupolville on erityisen tärkeä huomioida ja tukea.

Suunnitelmassani panostin erityisesti perheväkivallan merkitykseen, mutta matkan aikana ja naisiin tutustumisen myötä naisten arki ja heidän elämänsä ohjasivat minua muuttamaan suuntaani kohti identiteettiä ja voimaantumisen prosessia. Perheväkivalta on kuitenkin läsnä heidän arjessaan ja varsinkin nämä naiset, joiden kanssa minulla on ollut onni olla, ovat valitettavasti kokeneet perheväkivaltaa sekä lähisuhdeväkivaltaa pienestä asti monissa tapauksissa.

Tämä työn teoreettinen viitekehys tarkastelee identiteettiä pääteemana, jossa esittelen latinalaisamerikkalaisen naisen asemaa ja siinä erityisesti alkuperäisväestön naisten asemaa. Seuraavaksi käsittelen yksilön voimaantumisen prosessia sekä sen edellytyksiä ja vaikutuksia. Viimeisenä tarkastelen lasten asemaa ja hyvinvointia, erityisesti maaseudulla.

Tarkastelen naisten käsitystä omasta sosiaalisesta asemastaan kahden teeman avulla. Identiteetin kehittäminen ja yksilö voimaantumisprosessi toimivat teoreettisina viitekehyksinä. Näiden kautta pyrin ymmärtämään haastattelujen sisältöä ja mahdollistamaan sen tulkinnan. Aito voimaantuminen on pitkä prosessi, jota yritän identifioida tutkimusten osallistujien elämässä. Tämän lisäksi on tärkeää tiedostaa, että Latinalaisen Amerikan historia ja siinä erityisesti Perun valtion historiallinen tausta on varsin monimutkainen. Teemojen kautta avaan valetut näkökulmat, jotta naisten elämänvaiheet olisivat selkeämpiä lukijalle.

Olen ryhmitellyt varsinaisen tutkimuksen kolmeen eri osaan. Naisena olemista ja naisen arvomaailman rakennetta tarkastellaan ensin yhteiskunnallisella tasolla ja sitten yksilötasolla identiteetin ja voimaantumisen käsiteiden avulla. Tämän jälkeen käsittelen lapsen hyvinvointia ja kasvatusta.

2 Identiteetti

Identiteetin käsitteestä on viime aikoina käyty vauhdikasta keskustelua. Olisi mahdotonta yrittää tässä osiossa selittää kaikki erilaiset identiteetin diskurssit ja linjaukset, joten olen valinnut erilaisia lähestymistapoja tähän aiheeseen. Sosiologi Stuart Hallin kirjoituksissa esitetään hyvin identiteetin erilaiset muodostumisprosessit, vaiheet ja rakenteet, joten olen valinnut ensisijaiseksi hänen lähestymistapansa aiheeseen. Pyrin kuitenkin huomioimaan ja tuomaan esille myös muiden tutkijoiden linjauksia, jotta identiteetin dialogi olisi lukijalle kenties helpompi hahmottaa.

Sosiaalipsykologi Mikko Saastamoinen määrittelee identiteetin niin, että se ”tarkoittaa tapoja, joilla ihmiset ymmärtävät ja määritelevät itsensä suhteessa itseensä, sosiaaliseen ympäristöönsä ja kulttuuriinsa” (Saastamoinen 2006: 172). Filosofian tohtori Laura Moilasen tekstissä identiteetti määritellään seuraavasti: ”Ihmisen käsitys oman itsen kokonaisuudesta ja minuuden samana pysymisestä ja sen ajallisesta jatkuvuudesta” (Moilanen & Sulkunen 2006:7). Kiinnostavaa on, että siinä missä Moilanen puhuu samana pysymisestä, Hall esittää, että identiteetti on jatkuvaa rakentamista (Hall 1997: 46-47). Tämän lisäksi hän on sitä mieltä, että vanhat identiteetit ovat rappeutumassa (Hall 2002:19).

Saastamoisen tekstissä esiintyy sosiologi Goffmanin tarkennus identiteetin rakentamisesta. Hänen mukaansa identiteetti on jaettu kahteen osaan, persoonalliseen ja sosiaaliseen identiteettiin. ”Persoonallinen identiteetti merkitsee jatkuvuuden ja johdonmukaisuuden tunnetta yksilön minäkokemuksessa, kun taas sosiaalinen identiteetti merkitsee samaistumista erilaisiin sosiaalisiin yhteisöihin tai ryhmiin, sekä johdonmukaisuutta erilaisissa sosiaalisissa rooleissa toimittaessa.” (Saastamoinen 2006: 172).

Stuart Hallin mukaan identiteetti tarkoittaa prosessin muodostumista sekä prosessin tunnistamista, mutta hän mainitsee, että vasta feminismien ja psykoanalyysin diskurssien avulla ymmärrämme, missä suhteessa tämän tunnistamisen prosessi on pohjimmiltaan ambivalentti, eli kaksiarvoinen prosessi (Hall 1997: 46-47). Kun Hall tuo esille feministisen liikkeen, hän tarkoittaa ensisijaisesti heidän tarvettaan tunnistaa itsensä naispuolisiksi ja siinä mielessä erilaisiksi (Hall 2002: 255). Identiteetin käsitettä voidaan tutkia monelta eri kantilta, mutta minä olen päättänyt kuvata tarkemmin Stuart Hallin käyttämät identiteetin käsitteet, jotta identiteetin monimutkaisuutta olisi helpompaa hahmottaa.

- Valistuksen subjekti:

Tämä perustuu käsitykseen ihmisestä täytenä yksilönä, joilla on järkeä, tietoisuus ja toimintakykyä ja jonka sisäinen ydin sai alkunsa kun ihminen syntyi. Tämä ihminen kehittyy pysyen kuitenkin olemukseltaan samana koko yksilön olemassaolon ajan. ”Tämä minän olemuksellinen keskus on yhtä kuin ihmisen identiteetti.” (Hall 2002: 21).

- Sosiologinen subjekti:

Tämä käsitys on heijastus monimutkaisesta maailmasta, jossa subjektin sisäinen ydin ei ole enää itsenäinen ja itseään kannatteleva. Subjekti kehittyy suhteessa ”merkityksellisiin toisiin”, eli subjektiin vaikuttaa toisten arvomaailma sekä erilaiset merkitykset ja symbolit, eli toisin sanoen ympäröivä kulttuuri. ”Subjektilla on yhä sisäinen ydin tai olemus, joka on ”tosi minä”, mutta se muotoutuu ja muokkautuu jatkuvassa dialogissa ”ulkopuolella” olevien kulttuuristen maailmojen ja niiden tarjoaminen identiteettien kanssa.” (Hall 2002: 21- 22).

- Postmodernin subjekti:

Tällä subjektilla ”ei ole kiinteää, olemuksellista tai pysyvää identiteettiä.” Subjekti joilla on erilaisia identiteettejä eri aikoina. Se ei enää koostu yhdestä, vaan monista identiteeteistä, jotka saatavat olla ristiriidassa toistensa kanssa tai jopa olla yhteensopimattomia toisiinsa nähden. (Hall 2002: 22- 23).

Postmodernin subjekti on tutkimuksen kannalta erittäin tärkeä, sillä sen ympärille rakentuu tutkimuksen tarkastelu naisten identiteetin muodostamista. Hall selittää, että tämän ristiriidan vuoksi identifikaatiomme vaihtelee jatkuvasti. Identifikaatioprosessi, on prosessi jolla heijastamme itsemme kulttuuriin identiteetteihimme. Kyseisestä prosessista on tulossa ”avoimempi, moninaisempi ja ongelmallisempi,” jossa globalisaatio on tehnyt tästä kolmannelta subjektista paljon monimutkaisemman kuin ennen (Hall 2002: 22-23.) Mielenkiintoinen

on kuitenkin Hallin väite siitä, että ”täysin yhtenäinen, loppuunsaatettu, varma ja johdonmukainen identiteetti on fantasia” (Hall 2002: 23).

Identifikaatioprosessia voidaan selittää vielä niin, että meiltä voi ajoittain vaatia, että identifioituisimme itsenämme, saavuttaisimme paikkamme suhteessa toisiin sekä asettuisimme itsenämme kertomukseen sekä johonkin kategoriaan jonkinlaisessa kontekstissa. (Brubaker & Cooper 2013:73.)

Kontekstin merkitys kasvaa identifikaatioprosessissa, sillä se miten identifioimme itsemme ja, miten tulemme identifioitumaan, vaihtelee huomattavasti kontekstista toiseen. ”Itsensä ja muiden identifioiminen on perustavanlaatuisesti tilannekohtaista ja kontekstuaalista.” (Brubaker & Cooper 2013:73.) Identiteetin rakentumisen tärkeä edellytys on ihmisen kyky pohtia itseään muiden silmin (Saastamoinen 2006: 174).

Sosiologi Margaret Somers kritisoi identiteettikeskusteluja siitä, että ne syventyvät yhteisiin kategoriapiirteisiin eivätkä historiallisesti vaihteleviin rationaalsiin johtopäätöksiin. Hän tuo esille uudenlaisen kuvion, jossa identiteettikäsityksen ytimessä olisi ajan, tilan ja relationaalisuuden kategorioita horjuttavat ulottuvuudet. (Brubaker & Cooper 2013: 69.) Hall esitti myös jossain vaiheessa, että juuri siksi, koska identiteetit on rakennettu erilaisten diskurssien sisällä eikä niiden ulkopuolella, identiteettien tarkastelu on oltava tietyissä historiallisissa ja institutionaalisissa paikoissa, tiettyjen määriteltyjen diskursiivisten muodostumien ja käytäntöjen sisällä (Hall 2002: 251).

Toisaalta esillä on myös muita näkemyksiä, kuten neurotieteilijä LeDoux’n. Hänen mukaan perimä ja kulttuuri toimivat yhdessä. ”Tietomme siitä, keitä olemme, mitä ajattelemme itsestämme, mitä muut ajattelevat meistä ja miten tyypillisesti reagoimme tietyissä tilanteissa, on suurelta osin opittu kokemuksen kautta, ja tämä tieto on muistin ansiosta käytössämme.” (Rautio 2006: 25 -34.) Rautio täydentää LeDoux’ta toteamalla, että ”Minä sisältää asioita, jotka tunnemme ja asioita joita emme tunne, asioita jotka muut tietävät meistä, mutta joita me emme havaitse”. Tietyt ominaisuudet paljastetaan tai peitetään. Siihen sisältyy se mitä tahtoisimme olla ja se, joksi emme tahdo muuttua. Tämä tietoisuus minuudesta tarkoittaa sitä, että yksilöllä on kyky ilmaista elämäntarinansa verbaalisesti ja valmiuksia suuntautua tulevaisuuteen. (Rautio 2006: 25 -34.)

Kulttuurin osuus on tärkeä ihmisen identiteetissä sekä minän kehittyneimmissä muodoissa. Rautio kutsuu sitä elämäkerralliseksi minäksi. ”Persoonan rakentuminen sekä biologinen että kulttuurin yhdessä ohjaamana ja rajoittamana tuottavat myös sellaisen moraalisen perspektiivin, joka voi ylittää yksilön, ryhmän ja jopa koko lajin edut. Tämä on ihmisen ainutlaatuinen piirre.” (Rautio 2006: 28.)

Toisaalta kielellisen lähestymistavan kannattajille todellisuus on kielen ja muiden symboleiden tuotoksia sosiaalisessa kommunikaatiossa, mutta jos todellisuutta etsitään, on syytä tutkia mitä ihmiset tuottavat vuorovaikutuksessaan.” Kun ihmiset eivät oikein tiedä, keitä he ovat yksilöinä ja yhteisöinä, syntyy tarve tutkia identiteettiä” (Saastamoinen 2006: 173-175.)

Jos oletamme, että todellisuus on yhtä kuin kieli, niin psykologien Cromby ja Nightingale mukaan pelkällä kielen alueella toimivaan sosiaalisen konstruktionismiin voi tehdä sen huomion, että siinä kolme keskeistä inhimillisen elämän aluetta on laiminlyöty (Saastamoinen 2006: 178-179).

- ”Ihmisen ruumiillisuuden ja henkilökohtaiseen kokemuksellisuuteen perustuvan sosiaalisen henkilöhistorian merkitys sosiaalisille tilanteille ja yksilön toiminnalle.”
- ”Materiaalisen maailman merkitys sosiaalisten konstruktioiden mahdollistajana ja rajoittajana.”
- ”Yhteiskunnan sekä kulttuurin valtarakenteet ja instituutiot sekä niistä aiheutuva rakenteellinen epätasa-arvo. (esim. Patriarkaatin merkitys identiteettikokemuksille).” (Saastamoinen 2006: 178-179.)

Tämä viimeinen laiminlyöty alue on varsinkin tärkeässä asemassa tässä tutkimuksessa, sillä nykyiset valtarakenteet vaikuttavat edelleen negatiivisesti tutkimuksen kohderyhmään identiteettikokemuksiin.

Hall tuo esille mielenkiintoisen aiheen, valta. ”Se mitä identiteetti-termissä pidetään perustavana, yhtenäisyys ja sisäinen yhdenmukaisuus, ei ole luonnollinen vaan konstruoitu muoto.” Hall siteeraa Laclauin tekstiä, jossa hän väittää, että ”sosiaalisen identiteetin muodostaminen on vallan akti.” ” Jos jokin objektiviteetti onnistuu osin vahvistamaan itsensä, tämä tapahtuu vain tukahduttamalla se, mikä sitä uhkaa”.(Hall 2002: 252.) Mielenkiintoista on myös huomioida, että tietty ymmärrys identiteetin tekijöistä, kuten suhde sosiaaliseen ja poliittiseen todellisuuteen, mahdollistaa myös pohdinnan siitä, mikä on huono tai hyvä identiteetti suhteessa (Kuusela 2006: 55).

Filosofi Foucaultin ja hänen diskursiivisen lähestymistapansa mukaan on olemassa kahta eri merkitystä sanalle subjekti (persoonaa). Molemmissa tapauksissa on Foucaultin mukaan olemassa jonkunlainen valtasuhde, joka muun muassa alistaa. Subjekti, joka kuvaa toisen hallintaa ja riippuvuutta sekä subjekti, joka on sidottu omaan identiteettiin omantunnon ja itsetuntemuksen kautta. Tästä huolimatta Foucault on sitä mieltä, että esitetty valta kiertelee, mi-

kä tarkoittaisi, että olemme tiettyyn pisteeseen asti, jatkuvassa vallan kiertueessa, niin sortaja kuin sorrettu. (Hall 1997: 49 -55.)

Vaikka yksilö voi erottua toisista muuan muassa sosiaalisen aseman, rodun ja etnisyyden kautta, niin jokainen heistä on identifioitava johonkin sosiaaliseen struktuuriin, jotta nämä kaikki saisivat tarkoituksen. Tällä tavalla he omaksuvat valitun struktuurin säännöt, jonka vallalle ja tiedolle he antautuvat. (Hall 1997: 56.)

Hall tuo esille kirjoituksissaan filosofi Jacques Derridanin väitteen, jonka mukaan ”identiteetin muodostaminen pohjautuu aina jonkin sulkemiselle pois ja väkivaltaisen hierarkian rakentamiselle kahden näin syntyvän navan välille, esimerkiksi miehen ja naisen. Se, mikä on erityistä dikotomian toiselle jäsenelle pelkistetään näin satunnaisuuden funktioksi suhteessa ensimmäisen jäsenen olemuksellisuuteen. Sama pätee myös musta - valkoinen - suhteeseen, jossa valkoinen vastaa tietenkin ”ihmisiä”. ”Naiset” ja ”mustat” ovat siten ”merkkejä (eli merkittyjä termejä) vastakohtana ”miehen” ja ”valkoisen” merkitsemättömille termeille”. (Hall 2022: 252.)

Pirskasen mukaan sukupuolet nähdään ennen kaikkea sukupuolieron kautta ja voidaan nähdä toisilleen jyrkästikin vastakohtaisina. ”Näin ollen kulttuurisesti miehet ja naiset oletetaan erilaisiksi. Sosialisatation näkökulma selittää tällöin vaihtelua sukupuolen sisällä - kaikki tytöiksi tai pojaksi kategorisoidut lapset eivät toteuta sukupuolta samalla tavoin, vaan sosialisatiossa opitaan ennemminkin jo mainittuja kulttuurisia stereotyyppejä”. (Pirskanen 2006:95.)

On myös esitetty, että ”olennaista nykykäsityksen mukaan on se, että minuus ja identiteetti eivät ole annettuja, vaan niitä on pohdittava tietoisesti.” Tämä pohdinta synnyttää jonkunlaisen identiteettityön, joka liittyy valintojen ja mahdollisuuksien kasvuun elämäntavassa, opiskelussa, työnteossa ja kuluttamisessa. (Saastamoinen 2006: 170.)

Tähän asti on esitetty erilaisten näkemysten kautta, mistä ja mihin identiteetti voi pohjautua. Näkökulmia sekä painopisteitä on monenlaisia, mutta tärkeä tässä pisteessä on muistella tutkimuksen kannalta tärkeimmät alueet:

- Erilaisuuden tunnistaminen ja annettuja merkityksiä.
- Historiallisen ajan ja ympäröivän kulttuurin vaikutuksia.
- Erilaiset yhteiskunnalliset ja kulttuuriset valtarakenteet.
- Erilaiset mahdollisuudet omaan identiteettityöhön.
- Olemassa olevia ristiriitaisia ja kenties yhteensopimattomia identiteettejä.

Seuraavaksi tuon esille alkuperäiskansojen historiallisen taustan ja avaan niitä yhteiskunnallisia rakenteita, joihin alkuperäisväestön naisedustajien identiteetin prosessi rakentuu ja joissa se kehittyy.

2.1 Alkuperäiskansojen tausta

Maaseudun alueen elämäntavat, historia ja traditiot tuovat identiteetin muodostamisen prosessiin uusia ulottuvuuksia. Maaseudulla historia on jollain tavalla läsnä jokaisessa asiassa ja prosessit ovat, jossain määrin, monimutkaisempia kuin kaupungissa. Andien maaseudun mystinen ympäristö ja elämänskatsomus vaikuttavat hyvin paljon asukkaiden elämäntapoihin. Seuraavaksi tarkastelemme tutkimusten kohderyhmän alkuperää ja heidän saamaansa merkitystä. Aiheesta voisi kirjoittaa loputtomasti, mutta tässä tutkimuksessa aihetta käsitellään muuttaman teorian kautta.

Kielitieteilijä Saussure oli sitä mieltä, että merkit eivät ole pysyviä linkkejä merkityksen ja tarkoitteen välissä. Merkit ovat osa systeemiä ja ne on määritelty suhteessa muihin systeemin osapuoliin. Esimerkiksi isä suhteessa äitiin ja niin edelleen. Merkitys ja tarkoite tarvitaan tuottamaan representaatio. Kielikoodimme ja kulttuurimme vahvistaa merkityksen ja tarkoitteen suhteen niin, että representaation ylläpitäminen on mahdollista. (Hall 1997: 31.)

Merkityksen ja tarkoitteen suhde on tärkeä tässä kohdassa, koska jokaisen tarinan takana oli, perulaisen kirjailija ja aktivisti Maruja Barrigin mukaan, tuotu esille kontradiktio maaseudun naisesta (Barrig 2001:11). Jokaisella alueella on omia alkuperäisväestöjen yhteisöjä. Jotkut ajattelevat heidän olevan ekologisista luonnosta eläjiä, toisille he edustavat vallankumouksellisia, uskovaisia ja maalaisia, kun taas osa ajattelee heidän olevan myös oman kulttuurin säilyttämistä varten (León 2011).

Ecuadorilainen tutkija Jorge León tuo esille, että ei-alkuperäisväestön yhteisö on se, joka antaa näille yhteisöille toisenlaisen statuksen. Tämä yhteisö olisi tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden pääoman yhdistelmä. Monet ovat sitä mieltä, että alkuperäisväestön lähisuhdeväkivallan ongelmat ovat peräisin koloniaalisten aikojen perinnöstä. Tämä väite tarkoittaa sitä, että paikka on tullut näihin yhteisöihin ulkopuolisilta vaikuttajilta. (León 2011.)

Monet naiset ovat sitä mieltä, että heidän haitallinen tilanteensa johtuu toisten kulttuurien määrittelemistä suuntaviivoista, kuten esimerkiksi vahvasta machokulttuurista. Tämä tuottaa epätasapainoa ja kylvää väkivaltaa, epävarmuutta ja turhautumista alkuperäisväestöjen kodeissa. Tästä huolimatta tutkija Calfio korostaa, että naisten tilannetta on parannettava pääsemällä yli menneisyyden ihannoinista. (Calfio 2005: 4-5).

León Trujillo tuo esille, kuinka monet ovat edelleen sitä mieltä, että alkuperäisväestöihin kuuluvien ihmisten on oltava valmiita taistelemaan samat taistelut kuin heidän esi-isänsä aikoinaan, koska tämä perintö kulkee heidän verissään. Heidät nähdään pettureina poistamalla linkki heidän oman nykyisen sosiaalisen elämänsä ja historian väliltä. (León 2011.)

Trujillo muistuttaa, että ihmiset kuuluvat tiettyyn aikaan ja kulttuuriin ja nämä kansat eivät ole sama kansa kuin heidän edeltäjänsä. He vertailevat itseään muihin ja kilpailevat toistensa kanssa ja heillä on omia sisäisiä konflikteja samalla tavalla kuin muillakin yhteisöillä ja yhteiskunnilla, mutta tietenkin he kohtaavat ja ratkaisevat ongelmansa omalla tavallaan, oman kulttuurinsa ja elämäntavojensa kautta. Tämä erilaisuus voi hyvinkin esiintyä erilaisten poliittisten vakaumusten kautta. (León 2011.)

Antropologi Mark Turner mainitsee, että aiemmin alkuperäisväestön asukaiden nähtiin elävän poliittisen elämän ulkopuolella tai parhaimmillaan satunnaisina toimijoina poliittisessa skenaarissa, mutta enemmänkin kapinallisina valtiota vastaan (Turner 2000: 337-338).

Suurin osa nykyisistä sosiaalisista ongelmista on peräisin koloniaalisista ajoista, jolloin alkuperäiskansojen edustajia, kuten maaseudulla asuva mestitsejä ja mustaihoisia alistettiin mahdollisimman alhaiseen sosiaaliseen statukseen. Tämä aiheutti epäoikeudenmukaisia toimintatapoja, jotka ovat edelleen nykyään käytössä. (Rojas 2007: 12.)

Historian mukaan ”valloitusten ja siirtomaakauden myötä alkuperäisväestö altistui suurille kulttuurisille muutoksille.” Heidät sivuutettiin kaiken keinoin myös vallasta, jotkut pakotettiin asumaan reservaatteihin ja he eivät pystyneet osallistumaan edes Amerikan tasavaltojen itsenäistymistoimiin. Varakuningaskunnan ja siirtomaakauden aikana syntyi sellainen yhteiskunta, jossa oli edustettuina ihmisiä monenlaisista etnisistä taustoista ja omanlainen kastijärjestelmänsä. Rodut ja niiden sekoitukset määrittivät jokaisen asukkaan yhteiskunnallisen aseman. (Maailmanhistoria 2013: 85-94.)

Edellä mainitussa teoksessa kirjoitetaan myös, että ”eurooppalaisten valloitukset ja siittomaapolitiikka aiheuttivat Amerikan kulttuurien kehitykselle traumaattisen murtuman ja muuttivat koko mantereen historian kulkua. Intiaanikansat ja heidän asutuskeskuksensa ryöstettiin ja tuhottiin ’sivistyksen’ nimessä.” Bartolomé de las Casas (1474- 1566), espanjalainen fransiskaani kirjoitti myös näin: ”Ja muuta he (espanjalaiset) eivät olekaan neljäänkymmeneen vuoteen tehneet, eivätkä muuta tee vielä tänäkään päivänä, kuin kylvä hävitystä ja kuolemaa, tuskaa, kärsimystä, jatkuvaa piinaa sekä tuhoa monenlaisin uusin ja kummallisoin keinoin, sillä sen kaltaisia julmuuksia ei ole kuunaan nähty tai kuultu, saatiikka että moisista hirveyksistä olisi aiemmin kirjoitettu tahi luettu.” (Maailmanhistoria 2013: 84.) Toin esille tämän kapp-

leen, koska siitä käy ilmi, että Rojaksen mainitsemat epäoikeudenmukaiset toimintatavat, jotka ovat edelleen käytössä, ovat olleet käytössä hyvin pitkän aikaa.

Maaseudun köyhyyden tausta löytyy kolonialististen aikojen määrätyistä rajoituksista alkupe-
räisväestölle, varsinkin työn ja koulutuksen rajoituksista. Nykyaikana maaviljely on edelleen
tärkein työ maaseudulla. Vaikka se ei tuota taloudellista vakautta, se mahdollistaa maanvilje-
lijäperheille itsenäisen selviytymisen. (Rojas 2007: 12.)

Tämä köyhyys ei kuitenkaan koske kaikkia yhtäläisesti. Ecuadorilainen tutkija María Eugenia
Rojas kirjoitti tutkielmassaan, että maaseudulla on kohdattu useimmiten enemmän köyhyy-
den tilanteita ja siinä köyhyyden ja sukupuolen suhde näyttää olevan monimutkainen. Rojasin
mukaan vaikka köyhyys koskee koko perhettä, on pidettävä mielessä, että monissa tapauksis-
sa naiset kohtaavat enemmän diskriminaatiota ja hyväksikäyttöä kuin miehet. (Rojas 2007:
12.)

2.2 Alkuperäiskansojen nainen

Aikaisemmin mainitsin Maruja Barrigin esille tuoman ristiriitaisen kuvan maaseudun naisesta.
Se käsitys, jonka mukaan tämä nainen on hymyilevä ja punaposkinen, mutta toisaalta on
olemassa myös sellainen, jossa hänet nähdään väsyneenä ja köyhänä ja hänellä on turmiolli-
nen katse. Näiden kahden vision lisäksi on olemassa kolmas visio samasta naisesta. Tässä hä-
net esitetään ylpeänä, viisaana ja vahvana, naisena joka säilyttää ja puolustaa Andien traditi-
oita. (Barrig 2001:11).

Miksi tämä ristiriitainen kuva hänestä? Yhdessä naisessa on kahta eri naista, jotka ovat täysin
erilaiset. Meidän on muistettava, että erilaisuuden luonne on ambivalentti. Se voi olla sekä
positiivinen että negatiivinen. Molempia tarvitaan tuottamaan muun muassa merkityksiä, kiel-
tä ja kulttuuria sekä sosiaalista identiteettiä, mutta saman aikaan Hallin mukaan tämä ambi-
valenssi on uhkaava ja vaarallinen paikka, siinä on negatiivisia ja halkaisevia tunteita, viha-
mielisyyttä ja hyökkäävä tunne kohti sitä ”toista” (Hall 1997: 238).

Chileläinen tutkija Margarita Calfio nostaa esille, että alkuperäisväestöön kuuluvat naiset on
alistettu kaksinkertaisesti verrattuna muihin naisiin, koska ovat naisia ja kuuluvat alkuperäis-
väestöön. Calfion mukaan on tunnettua, että nämä naiset ovat haavoittuvampia enimmäk-
seen heidän alkuperänsä vuoksi kuin sukupuolensa takia. Etnisyyden merkitys korostuu silloin,
kun hallitseva valtio painostaa toista kansaa voimakeinoilla, kuten siirtämällä heitä fyysisesti
sekä vihaamalla ja leimaamalla heitä. Tämä tappio koskee kokonaisvaltaisesti niin miehiä kuin
naisiakin sekä heidän tulevaisuuttaan. (Calfio 2005: 4.)

Alkuperäisväestöön kuuluva nainen kokee diskriminaatiota erilaisilta toimijoilta, kuten opettajilta, terveysasemien lääkäreiltä ja hoitajilta, markkinoilla kauppiailta ja kulkuneuvoissa kuljettajilta. Kaupungissa nämä toimijat voivat kasvaa merkittävästi. Sen lisäksi heidän on kestettävä myös omien yhteisöjensä miesten syrjintää, mukaan lukien heidän isänsä, veljensä ja aviomiehensä. (Calfio 2005: 4-5.) Tämä syrjintä on Calfion mukaan piilotettu heidän perinteisten toimintatapojensa sisälle (Calfio 2005: 1).

Alkuperäiskansojen maailmankuva ja siihen liittyvät erilaiset katsomukset muun muassa sukupuolten välisestä työnjaosta aiheuttavat sen, että valkoisten keskiluokan naisten liikkeet eivät toimi alkuperäisväestön naisten hyväksi. Keskiluokan naisten ja alkuperäisväestön naisten puolesta toimivat liikkeet eivät tästä syystä toimi yhteisten päämäärien hyväksi, vaan nämä voidaan nähdä jopa osittain toisilleen vastakkaisina. Saman aikaisesti tälle naiselle on annettu elintärkeä sosiaalinen asema yhteisön kulttuurin varjelijana. Tämä rooli on tärkeä yhteisön hyvinvoinnille ja pysyvyydelle. (Prieto 2005 : 154-157.)

Tutkija Anne Ollila kirjoitti, että jokaisella kulttuurilla on omia arvoja, normeja ja hierarkioita, jotka muodostavat toimintatapoja sekä merkitysjärjestelmiä, joita ”ihmiset toteuttavat jokapäiväisessä elämässään sen kummemmin niitä miettimättä” (Ollila 2010: 89-90).

Seuraavaksi esittelen vielä kerran Stuart Hallin neljää eri teoreettista näkökulmaa erilaisuudesta. Sen merkitys ja tärkeys avaa lukijalle muun muassa Calfion ja Barrigin kuvaa naisesta, joka on erilainen siksi, että kuuluu alkuperäisväestöön. Vasta kun olemme käyneet niitä läpi, on mahdollista avata Andien maailman maalaisten ja alkuperäisväestön edustajien sekä ja niiden erilaisten kombinaatioiden identiteettiä.

- Lingvistinen näkökulma:

Erilaisuus on tärkeä merkitykselle, koska ilman sitä merkityksiä ei voisi olla olemassa. Tässä asetelmassa ei ole mustaa ilman valkoista. Mielenkiintoinen tässä on Derridanin väite tästä asetelmasta. Hänen mukaansa binaarisessa asetelmassa on olemassa aina jonkunlainen valtasuhde. Erilaisuutta tarvitaan, sillä merkitys syntyy vain dialogin ”toisten” kautta. Kaikki mitä sanomme ja tarkoitamme muuttuu vuorovaikutuksessa toisen ihmisen kanssa. (Hall 1997: 234- 237.)

- Psykoanalyttinen näkökulma:

Tässä näkökulmassa tuodaan esille ”toisen” tärkeys minän muodostamisessa, minä subjektiivina sekä seksuaalisessa identiteetissä. Freudin mukaan minäkäsityksen ja meidän seksuaalisen identiteettimme vakauttaminen riippuu siitä, miten olemme muodostuneet subjek-

tina varsinkin varhaisessa kehitysvaiheessa. Hyvä on tiedostaa, että Freudin seksuaalinen kehitysmalli on ollut vahvasti kyseenalaistettu. (Hall 1997: 234- 237.)

- Antropologinen näkökulma:

Kulttuuri riippuu annetuista merkityksistä erilaisille asioille luokittelevassa järjestelmässä. Sillä juuri tämä järjestelmä, jossa luodaan erilaisuuden merkityksiä, on pohja symboliselle järjestelmälle, jota kutsumme kulttuuriksi. (Hall 1997: 234- 237.)

Tätä viimeistä näkökulmaa koskien englantilainen antropologi Mary Douglas tuo esille, että luokitteleva järjestelmä voisi tuoda negatiivisia tunteita sekä negatiivisia käyttäytymismalleja. Hän väittää, että silloin kun asioiden merkitykset esiintyvät virheellisellä luokituksella tai jäävät ilman luokitusta, kokonainen kulttuurinen järjestelmä on häiriintynyt. Esimerkkinä ovat erilaiset sosiaaliset ryhmät, jotka kuuluvat kahteen erilaiseen ryhmään, kuten mulatit, jotka eivät ole ”valkoihoisia” eivätkä ”mustaihoisia”. Douglasin mukaan tällaisten ryhmien merkitys hahmottuu epäselvästi, vaarallisesti ja epävakaasti epämääräisellä hybridialueella. (Hall 1997: 234- 237.)

Pysähdyn Mary Douglasin selityksen äärellä, koska mielestäni se selittää hyvin, mitä Andien alkuperäisväestön elinympäristölle on sosiaalisesti tapahtunut. Sosiaalisesti heidän siirtymisensä moderniin aikaan on tunnustettu siirtomaataustaisten erottelusta, pakotetusta integraatiosta kansallisvaltion sekä valtion harjoittamasta assimilaatio- ja integraatiopolitiikasta (Bello 2004: 21).

Meksikolainen antropologi Bonfil Batalla on esittänyt, että ryhmien sisäinen moninaisuus hävisi sillä hetkellä kun Kolumbus saapui Amerikkaan ja heidän uusi siirtomaastatuksensa teki heistä samanlaisia. On kuitenkin esitetty myös erilainen kuva todellisuudesta, jossa nämä yhteisöt ovat kansojen joukko, ryhmiä ja toimijoita, jotka eroavat toisistaan kulttuurien, kielten ja elämäntapojen kautta. Kansoja, joiden valtioihin yhdistämisen prosessi on ollut hyvin ainutlaatuinen prosessi jokaiselle kansalle. (Bello 2004: 16.)

Sitä huolimatta on hyvä muistella, että alkuperäiskansojen identiteetit ovat, chileläisen antropologin Bengoan mukaan, oikeastaan uudelleen keksittyjä identiteettejä, jotka historian ja menneisyyden tapahtumien kautta, selittävät ja oikeuttavat heidän nykyistä todellisuuttaan. Sukulaisuus ja yhteinen tausta ovat peruselementtejä, jotka pitävät kansoja yhdessä ja oikeutettavat heidän jatkuvuutensa sekä laillisuutensa pidempään kuin muut elementit, kuten kieli, rotu tai uskonto. Bengoa jopa sanoo, että tämä sukulaisuus aiheuttaisi tietyn velvoitteen. Tämä velvoite on kansojen liikkeiden ja etnisen sitoutumisen perusta. Etnisyyden ja etnisen taustan on yleisesti katsottu olevan jatkettu sukulaisuuden muoto. (Bello 2004: 34.)

Professori Donald Horowitz kyseenalaistaa, että sukulaisuuden siteet ja taakat sekä perheeseen liittyvät tunteet olisivat perusta etnisen läheisyyden ja sitovuuden tunteille. Hän on sitä mieltä, että etnisyyks perustuu sukulaisuuteen, mutta myös laajennetulle sukulaisuudelle, eli naapurien ja kaikkien, jotka jakavat samat kulttuuriset piirteet. Hän esittää, että on mahdollista saada uusi etninen identiteetti jopa muuttoliikkeestä, muuntamisesta ja myös seka-avioliitosta. Hän mainitsee, että etnisten ryhmien erilaisuudesta huolimatta syntymäpaikka on viime kädessä etnisyyttä määrittävä tekijä. (Smith 1998: 165.)

Horowitz mainitsee, että ryhmän erilaisuudet ja diskriminaatiot ovat melko universaaleja. Hän tuo esille Henri Tajfelin kokeilun ryhmien muodostumisesta. Tässä kokeilussa näkyi kuinka osa ryhmäläisistä uhrasi taloudellisen hyödyn saadakseen positiivisen sosiaalisen identiteetin etuja. Hän huomasi myös, että etnisten ryhmien kohdalla erilaisuudet sitovat heitä sellaisiin yhteyksiin, jotka ovat putatiivisesti linkitetty heidän taustaansa, joten sitä on vaikea tai jopa mahdoton muokata. (Smith 1998: 165 -166.)

Maininnan arvoista on se, että hän toteaa, että etniset ryhmät vertailevat itseään toisten kanssa jatkuvasti ja ryhmien positiivisen arvon pyrkimykset sekä kollektiivisen itsetunnon kohottaminen ovat hyvin lähellä universaalia pyrkimystä. Etniset stereotyyppit näyttävät, kuinka ryhmien taloudellinen ja kulttuurinen edistyskellisyys on luokiteltu kehittyneemmäksi tai jälkeennejäänneeksi verrattuna entiseen länsimaiseen siirtomaahan. (Smith 1998: 165 -166.)

Bellon selitys etnisestä sosiaalisesta identiteetistä ja sen merkityksestä on mielenkiintoinen. Hän sanoo, että aika jolla tuotetaan kyseinen identiteetti on myös aika, jolla tuotetaan yhteyksiä, joissa tämä identiteetti ilmenee. Nämä yhteydet liittyvät ihmisten arkielämään ja alkuperäisväestön liikkeet, yhteisöt, historialliset alueet ja sen järjestelyt syntyvät juuri sosiaalisesta vuorovaikutuksesta sekä yhteisistä intresseistä. Tämä skenaario, jossa nämä yhteydet pitävät paikkaansa ja saavat merkityksen, on se miten yhteisö ymmärtää omaan sosiaalisen identiteettinsä. (Bello 2004: 31.)

Bellon mukaan ihmiset ovat tietoisia siitä, mikä auttaa heitä tuottamaan tietyn identiteetin, mutta vasta sen jälkeen, kun lyhytaikainen pysyvyyden tila on saavutettu. Tämän jälkeen tapahtuu identiteetin diskursiivinen subjektivaatio, millä tarkoitetaan identiteetin sisäistämistä ja itsenäiseksi toimijaksi muuttumista. Lopulta saavutetaan identiteetin naturalisaatio ja se muuttuu pysyväksi osaksi ihmistä. (Bello 2004: 31.)

Bello vahvasta Hallin väitteet muuttuvasta identiteetistä niin, että ei ole olemassa antiikin uudelleen syntyneitä identiteettejä, vaan päinvastoin, identiteetti on jatkuvassa transmutaatiossa. Bellon mukaan on väärin sanoa, että vuosisatojen aikana alkuperäisväestöihin kuului-

en kansojen identiteetti on pysynyt samana. Eri asia on, että ryhmät käyttävät erilaisia elementtejä kulttuuristaan kuten kieli, uskonto ja sukulaisuus, jotta voisivat niiden avulla todistaa identiteettinsä. Tällaiset resurssit voivat palvella tunnusmerkkeinä tai voivat olla yhteenkuuluvuuden pakote ryhmäläisille, mutta eivät ole heijastus eikä todisteita kiinteästä identiteetistä. (Bello 2004: 33.)

Bello tuo esille sosiaalianthropologi Fredrik Barthin näkemyksen, että etninen ryhmä, joka on sosiaalisen organisaation muoto, ei ole määritelty kielestä, kulttuurista ja sellaista vaan etnisten rajojen rajaamisen kautta. Eli merkittäviä erilaisuuksia, jotka joka ryhmä on valinnut omalle ryhmälle sekä muille ryhmille. (Bello 2004: 32.)

Smithin näkemys tavoittaa hyvin Andien alueen todellisuuden. Hän mainitsee, että näistä myyteistä, symboleista, arvoista ja muistoista tekee erityisen kiinnostavia ja vaikuttavia niiden oletettu yhteys sukulaisuuteen ja asuinpaikkaan liittyviin siteisiin. Nämä siteet vahvistavat yhteisön nykyisiä kulttuurisia arvoja ja saavat yhteisön jäsenissä aikaan tunteen kulttuurisesta jatkuvuudesta. (Smith 1998: 46.) Näin ollen menneisyys on koko ajan läsnä nykyisyydessä.

2.3 Alkuperäiskansojen naisen asema

Latinalaisen amerikan intiaaninainen ei ole yhtenäinen kategoria, jota olisi mahdollista tutkia kokonaisuutena. Tutkija Calfio tuo esille naisten poliittisen agendan, jossa panostetaan tasa-arvoisuuteen, jotta todellinen kehitys mahdollistuisi. Hänen mukaansa ongelmallisin tilanne on silloin, kun sukupuolien epätasa-arvo ja etninen epätasa-arvo sekoittuvat. Alkuperäiskansojen ihmiset ovat pitkään kärsineet systemaattisesta huonosta kohtelusta siirtomaakauden ajoista lähtien. Calfio toteaa, että tässä kontekstissa, naiset ovat ne, jotka kärsivät eniten huonosta kohtelusta ja loukkauksista heidän ihmisoikeuksiaan kohtaan. Heitä on raiskattu, pakkosteriloitu ja he ovat kohdanneet halveksuntaa omaa äidinkieltä ja vaateista kohtaan muuan muassa. (Calfio 2005: 1.)

Mielenkiintoista tässä on se, että monet alkuperäisväestöön kuuluvat naiset eivät halua pelkästään saada itselleen enemmän itsenäisyyttä ja vaikutusvaltaa omassa elämässään ja yhteisössään, vaan myös palauttaa entistä tärkeää sukupuolten tasapainoa. He haluavat ottaa käyttäntöön haalistuneet vastavuoroisuuden ja täydentävyyden periaatteet miesten ja naisten välillä. On alkuperäiskansojen naisten vaatimus, että tämä sukupuolinäkökulma syntyy monikulttuurisuuden ja interkulttuurisuuden tunnustamisesta ja kunnioittamisesta. Tämän lisäksi Calfio muistuttaa, että kaksinaisuuden kosmo-vision kulttuureissa, naiset ymmärtävät sukupuolen tasa-arvon harmoniseksi täydentävyydeksi. (Calfio 2005 : 3.)

Ecuadorilainen Eliana Champutiz , audiovisuaalisen viestinnän asiantuntija ja itse alkuperäisväestöön kuuluva kertoo, että alkuperäiskansat ymmärtävät todellisuuden vastakohtien kautta. Alkuperäiskansojen viisaus perustuu toisten olemiseen. Vastakohtat, jotka täydentävät toisiaan ja eivät ole ristiriitaisia keskenään, kuten aurinko ja kuu, nainen ja mies, päivä ja yö, kylmä ja kuuma muun muassa. (Champutiz 2009.)

Kasvava kaupungistuminen tuo mukaan monia vaikeuksia, kuten esimerkiksi dominoivan yhteiskunnan ja virallisen kielen vaikutukset. Tämä pakotettu assimilaatio tuottaa alkuperäiskansojen identiteetille ongelmia, varsinkin alkuperäisväestön nuorille miehille, koska muuttavat ensimmäiseksi maaseudulta kaupunkiin. Heidän pyrkimyksensä olla sovinnossa hallitsevan valkoisten ja mestitsien talouden kanssa vahvistavat perulaisen antropologi Marisol de la Cadenan mukaan sitä, että alkuperäisväestön naiset ovat ”mas indias”, enemmän intiaaneja. Tämä termi on hyvin negatiivinen ja loukkaava. Rodunsekoitusta on kehittynyt patriarkaalisien raamien sisällä, jossa ideaa kodin ulkopuolella työskentelevistä naisista ei ole olemassa, ainakaan suuressa osassa Andien maaseutua. Tämä idea on rakennettu kulttuuristen puitteiden sisälle, jossa on havaittu naisten osaamista, rajoituksia ja naisten työn määritelmiä. (De la Cadena 1992.)

Eliana Champutiz tuo esille tärkeän sosiaalisen ongelman. Kulttuurisista, sukupuolisista ja muista eroavuuksista huolimatta ei voida unohtaa luokkataistelun ikuisia vaikutuksia yhteiskuntaan, sillä se toimii vallan ja alistamisen pohjana. Champutizin mielestä yhteiskunnan kehitys on mahdollista mitata yhteiskunnan jäsenten sosiaalisten vuorovaikutusten kautta. Sen takia hän pyrkii panostamaan alkuperäiskansojen naisten poliittiseen vaikuttamiseen ja luopumaan samalla kuvasta naisesta, jonka osuus on pelkästään muita täydentävä. (Champutiz 2009.)

Naisten poliittisesta vaikuttamisesta hyvä esimerkki on ollut Rosalia Artegan, Michelle Bachelethin ja Cristina Fernandezin nousun tasavallan presidenteiksi Ecuadorissa, Chilessä ja Argentiinassa, mutta tämä vaikuttaminen on Champutizin mukaan totta vain tiettyyn pisteeseen asti. Nämä kolme naista kuuluvat yhteiskunnan niin sanotulle hyvälle sosiaaliselle puolelle, joten heidän voitostaan huolimatta, ei ole mahdollista sanoa, että voitto on ollut pelkästään feminististen liikkeitten voitto tai näiden liikkeiden ansiota. (Champutiz 2009.)

Champutiz on sitä mieltä, että tämä niin sanottu sukupuolinen tasa-arvo, edustettuna yllä mainittujen naisvaikuttajien kautta on huonosti ymmärretty. Vaikka naiset toimivat yhteiskunnallisina ja yksityisinä vaikuttajina, he toimivat kuitenkin kuin pseudo- mies, joka pystyy toistamaan ja ylläpitämään yhteiskunnan syrjäytymisen ja alistamisen mekanismia. Taistelussa oikeudenmukaisemman yhteiskunnan puolesta naiset eivät voi käyttää sukupuoltaan kilpailutekijänä eivätkä poliittisen taistelun tekijänä, koska tämä taistelu, joka pyrkii oikeudenmu-

kaiseen ja yhdenvertaiseen yhteiskuntaan, toisi jo mukanaan naisten vapautusliikkeen elementtejä. (Champutiz 2009.)

Eliana Champutizin vahvan oikeudenmukaisuuteen ja yhdenvertaisuuteen liittyvän näkemyksen parista siirrytään seuraavaan aiheeseen eli naisen voimaantumiseen. Miten tämä prosessi mahdollistuu yksilön tasolla ja mitkä ovat voimaantumisen merkkejä.

3 Yksilön voimaantuminen

On mielestäni tärkeä tässä vaiheessa huomioida, että olla nainen ja alkuperäisväestön edustaja on yhdistelmänä hyvin monimutkainen. Kirjallisuudessa mainitaan kuinka juuri tämä nainen on kolmesti diskriminoitu: alkuperästä, sukupuolesta ja köyhyydestä johtuen (Calfio & Velasco, 2009). Seuraavan teoreettisen viitekehyksen avulla avataan voimaantumisen merkitystä ja sen prosessia, ennen kuin aletaan tutkia juuri näiden naisten elinympäristöä.

Robert Adamsin mukaan voimaantumisen taustalla esiintyy kombinaatio kahdesta asiasta, jotka ovat keskinäisen avunannon perinteet sekä toisaalta omatoimisuus, johon myöhemmin liittyi mukaan muita sosiaali- ja oikeudenmukaisuuden liikkeitä. Voimaantuminen on mahdollista määritellä seuraavasti: voimaantuminen on keino tai metodi jonka kautta yksilöt, ryhmät ja yhteisöt pystyvät kontrolloimaan omia olosuhteitaan ja tavoittelemaan omia päämääriään. Silloin he pystyvät työskentelemään yhdessä kohentakseen omaa elämänlaatuaan. Adams mainitsee monta konseptia, jotka ovat tekemisissä voimaantumisen kanssa. Yksi niistä on tietoisuuden lisääminen. Tämä konsepti on hänen mukaansa näkyvissä erityisesti voimaantumisen prosessissa. Esimerkkinä hän tuo naisten terapialiikkeen vaikutuksia naisten elämään, sillä terapian ohella naiset lisäävät tietoisuuttaan omista ongelmistaan sosiaalisissa suhteissaan ja kehittävät samalla uusia tapoja käsitellä niitä. (Adams 1996: 2-6.)

Ranskalainen psykiatri Boris Cyrulnikin kirjassaan *Un Merveilleux Malheur* esittää, että ”Totaalista kurjuutta ei ole sen enempää kuin täydellistä onnellisuuttakaan”. Hän selittää, että silloin kun kärsimyksestä syntyy tarina, jolle annetaan tietty merkitys, tarina voi auttaa ymmärtämään, miten joku on pystynyt muuttamaan kurjuuden ihmeeksi. Hänen mukaansa menneisyyden jälkiä voi tutkistella ja ymmärtää resilienssi ja oksymoron termien avulla. (Cyrulnik 2012: 8.) Elizabeth Flynn tuo esille, kuinka resilienssi on tekemisissä tekemiemme valintojen kanssa, silloin kun on kohdattava vaikea hetki elämässämme. Flynn jatkaa niin, että tärkeintä on kapasiteettimme muutokseen ja ihmissuhteisiin liittyvään sietokykyyn. (Flynn et al. 2012:14.) Cyrulnik täydentää väittämällä, että resilienssi ei ole pelkästään vastustuksen tekoa, se on myös elämisen opettelua (Cyrulnik 2012: 253).

Lasten kohdalta, Cyrulnikin mukaan, kun lapsen elämä on sekasortoista, hänen minänsä jakautuu kahteen, hyväksytyksi ja salatuksi minäksi. ”Defenssinä kieltäminen estää näkemästä pelottava todellisuutta ja kun todellisuus on toivoton, unelmointi tulee apuun.” (Cyrulnik 2012: 11-12.)

Yhteiskuntatieteen tohtori Auli Ojuri esittää väitöskirjassaan, kuinka naisten ajattelu ja toiminta, väkivallasta huolimatta, ovat sellaisia, että he pystyvät hallitsemaan parisuhteessa selviytymistä ja perhe-elämän jatkumista. Hänen mukaansa naiset käyttävät monenlaisia keinoja selviytyäkseen väkivaltaisessa parisuhteessaan. Ojuri lisää, että heidän käyttäytymisensä perustuu muun muassa ”sisäistettyihin kulttuurisiin ja sukupuolirooleihin liittyviin asenteisiin ja odotuksiin naisen sitoutumisesta parisuhteeseen ja perheeseen”. (Ojuri 2004) Ojurin esittämä käytös joka on sisäistetty ympäröivästä kulttuurista on kiinnostava ja osuva tässä tutkimuksessa, sitä huolimatta, että Ojurin tutkimus sijaitsee Suomessa.

Ojuri tutkii perheväkivallan ilmiötä ja vaikka tässä tutkimuksessa perheväkivalta ei ole keskeinen teema, se on kuitenkin tärkeä aihe, kun tutkitaan Andien alkuperäisväestön naisten elämää. Ojurin tutkimus tuo esille, että tämä voimaantumisen prosessi on vaikea koska ”väkivalta voi normalisoitua, ja se voidaan jopa nähdä oikeutetuksi”. Hän jatkaa kertomalla, että nainen mahdollisesti syyllistää itseään ja hän voi yrittää ymmärtää miehensä käyttäytymistä, ja mukauttaa oman käyttäytymisensä saamiensa viestien mukaan. Kaiken lisäksi taloudellinen riippuvuus, lasten kohtalo, usko kumppanin muutokseen, miehen uhkailut sekä sosiaaliset paineet voivat sitoa hänet suhteeseen. (Ojuri 2004: tiivistelmä.) ”Väkivaltaisessa suhteessa nainen elää jatkuvassa pelossa, joka myös sitoo häntä jäämään suhteeseen” (Hautala et al. 2008: 10). Voimaantumisen prosessin ydinajatus on, että prosessi lähtee ihmisestä itsestään ja se on yhtäaikaaisesti henkilökohtainen ja yhteisöllinen prosessi (Siitonen & Robinson 2001).

Psykologi Dunderfelt väittää, että ”psykkisesti ihmiset ovat kuitenkin usein vangittuna arkielämän naiviin tietoisuuteen”. Niin, että ihmisten maailmankuva perustuu siihen, miten asiat sattuvat olemaan. Dunderfelt on sitä mieltä, että omakohtaiset havainnot ovat tärkeitä, mutta on muistettava, että ne ovat pelkästään meidän omia havaintojamme, eivätkä lopullinen totuus. (Dunderfelt 2006:21.) Kasvatustieteen tohtori Matti Itkonen on myös sitä mieltä, että ihmisen perususkomukset, huolimatta siitä mistä ne ovat peräisin, muodostavat ihmiskäsityksemme, ja juuri nämä käsitykset vaikuttavat ratkaisuihimme sekä tekoihimme. (Itkonen 2001:13.)

Lesothon kuningaskunnassa kasvatustieteen tohtori M. H. Lephoton suoritti tutkimuksen Lesothon kaupungissa, johon tietty naisryhmä osallistui. Tutkimuksessa arvioitiin heidän yhteiskunnallisten osallistumistensa sekä heidän ymmärrystensä voimaantumisen prosessista. Sen lisäksi hän tutki, miten epävirallinen koulutus voisi vaikuttaa naisten voimaantumisen prosessiin.

Tutkimuksessa KT. Lepphoto nostaa esille professori Stromquistin väitteen, jonka mukaan voimaantumisen prosessilla on neljä eri ulottuvuutta, jotka ovat yhtä tärkeitä. Nainen on kehittyvä kognitiivisesti, psyykkisesti, taloudellisesti ja poliittisesti. (Lepphoto 1995.) Kolme ensimmäistä koskee erityisesti naisia henkilökohtaisella tasolla.

- Kognitiivinen voimaantuminen liittyy tietoon ja sen ymmärtämiseen, minuuden ymmärtämiseen ja tarpeeseen tehdä valintoja, jotka ovat vastoin kulttuurisia ja sosiaalisia odotuksia. Tietoisuus heitä koskevasta patriarkalisesta kontrollista sekä tietoisuus omista oikeuksista ovat tärkeitä elementtejä tässä vaiheessa. (Lepphoto 1995.)
- Psyykkinen voimaantuminen yhdistyy naisten tunteisiin sekä luottamukseen siitä, että he voivat muuttaa realiteettinsa. Tämä vaatii itseluottamusta ja itsetunnon kehittymistä. (Lepphoto 1995.)
- Taloudellinen voimaantuminen käsittää naisten taidon luoda itselleen sellainen aktiviteetti, josta hän ansaitsee oman elantonsa. Tämä vaikuttaa suoraan heidän motivaatioonsa yhteiskuntaan osallistumiseen. (Lepphoto 1995.)
- Poliittinen voimaantuminen tarkoittaa analyttistä taitoa erilaisiin poliittisiin tilanteisiin liittyen sekä taitoa pyrkiä yhteiskunnalliseen muutokseen yhteisen toiminnan kautta (Lepphoto 1995).

KT. Lepphoto päättelee omassa tutkimuksessaan, että epävirallinen koulutus oli vaikuttanut positiivisesti naisten voimaantumisen prosessiin. Mainituista vaiheista ekonominen voimaantuminen oli havaittu ensisijaiseksi ja psyykkinen ja kognitiivinen voimaantuminen tulivat vasta sen jälkeen. KT. Lephoton mukaan tämän kaltaiset koulutukset soveltuvat hyvin aikuisten naisten elämäkokemusten ja voimaantumisen prosessiin. (Lepphoto 1995.)

Tämän tutkimuksen naiset olivat osallistuneet Perussa olevaan ”Proyecto de género” projektiin, jossa heitä koulutettiin samalla tavalla, niin sanotusti epävirallisesti. Vaikka lähestymistapani naisten elämään ei ollut samaa kuin KT. Lephoton tutkimuksessa, havaitsin kuitenkin kuinka Andahuaylasin naisissa näytti olevan vahvoja osallisuuden tunteita, nimenomaan koulutuksen myötä.

Perheväkivaltaa käsittelevä Vertaisryhmä -käsikirja tuo esille myös kuinka tärkeää on kuulua johonkin ja olla arvostettu siinä yhteisössä. Sirkku Mehtolan mukaan, ”sosiaalinen osallisuus tuottaa ihmisille hyvinvointia ja terveyttä, koska osallisuus luo elämään mielekkyyttä.” Osallistuessaan ihminen kokee kuulumisensa ryhmään merkitykselliseksi ja tuntee itsensä arvok-

kaaksi. Tällöin osallisuus toimii syrjäytyneisyyden vastavoimana. Mehtola kutsuu tätä tunnetta voimaantumiseksi. (Mehtola vuonna :7.)

Kulttuuri lapsen kasvattajana kirjassa kerrotaan, että ihmisten toiminta on kulttuurin säätelämää, mutta siitä huolimatta ihmiset ovat niitä, jotka rakentavat ja muotoilevat kulttuuria. Tätä rakentamisprosessia kutsutaan kulttuurievoluutioksi (Luoma et al. 2008:955). Kulttuurinen evoluutio tapahtuu ”ihmisten yksilöllisten, vuorovaikutuksessa tapahtuvien, yhteiskunnallisten ja poliittisten valintojen kautta”(Luoma et al. 2008:87). Kasvatustieteen tohtori Tapio Puolimatka tuo esille, kuinka ”jokaisessa kulttuurissa on joitakin perusmielikuvia, jotka koetaan itsestään selviksi ja jotka värittävät kyseisen kulttuurin jäsenten tapaa tarkastella todellisuutta.” Kulttuurien perusmielikuvia Puolimatka kutsuu myyteiksi, jotka auttavat ihmisiä kohtaamaan todellisuuden ilman ahdistavia tunteita, mutta ne lakkavat olemasta kun myyttiä kyseenalaistetaan. (Puolimatka 2011: 255.)

Puolimatka muistuttaa, että ihminen on sidottu tiettyyn elämänhistoriaan, paikkaan ja aikaan ja hän voi valinnoillaan vaikuttaa riippumatta hänen sosiaalisesta asemastaan. Jotta tämä olisi mahdollista, hänen on käsiteltävä ensin totuus itsestään, sillä sitten hän voi tietoisemmin ohjaila omaa vaikutustaan. Juuri tämän takia on tärkeää, että sivistysprosessi ulottuu jokaiseen ihmiseen, sisimpään saakka. (Puolimatka 2011: 57.)

Psykologi Liisa Keltikangas-Järvisen mukaan itsevarmuutta on myös se, kuinka paljon ihminen luottaa siihen, että hän voi vaikuttaa elämäänsä omilla valinnoillaan. Itsevarmuus on myös sitä, kuinka varma ihminen on omista kyvyistään hallita tulevia ongelmia. (Keltikangas - Järvinen 2010: 18.) Cyrulnikin resilienssin käsitteen mukaan resilienssi ”tarkoittaa kaikkea muuta kuin haavoittumattomuutta”. Se on perinteisiä puolustusmekanismeja ”tiedostetumpi ja kehityskelpoisempi, eli hallittavampi ja toivontäyteisempi”. Kiehtovaa on se, että ”resilienssiteorian mukaan katastrofi tapahtuu ensi sijassa kokijan ulkopuolella”, jossa kaikesta huolimatta minän on hallittava tunnemyllerrystä. (Cyrulnik 2010: 255.)

Chileläinen tutkija Margarita Calfio tuo esille naisten vaikeudet heidän päättäessään ryhtyä vaikuttamaan omaan yhteisöönsä ja omaan elämäänsä. Hänen mukaansa alkuperäiskansojen naisen valinta voi monesti tarkoittaa yksinäisyyttä ja oppositioon joutumista monissa ryhmissä, sekä omassa että ulkopuolisissa ryhmissä. (Calfio 2005: 3.) Psykologi Mirja Sinkkosen mukaan jos ihmisillä on heikko itsetunto ja samalla ristiriitaiset tavoitteet, hyvin helposti kaikki jää suorittamatta (Sinkkonen 2005: 85).

Liisa Keltikangas-Järvisen mukaan ”itsetunto on itsenäisyyttä oman elämän ratkaisuihin ja riippumattomuutta muiden mielipiteistä. Itsenäisyyden ja itsetunnon välillä on yhteys.” Rohkeus asettaa omia päämääriä ja pitää niistä kiinni. Tämä rohkeus ei loukkaa ketään, vaan

mahdollistaa rikkomaan ulkopuolisia odotuksia ja elää ja olla niin kuin itse haluaa. (Keltikangas-Järvinen 2010: 20.)

”Ihminen voi monella tapaa jäädä ulkoisten odotusten vangiksi ja kadottaa samalla määräysvallan omaan elämäänsä. Määräysvallan saattaa menettää itse sitä tiedostamatta, silloin kun käyttää elämänsä jonkin yleisesti arvostetun tavoitteen saavuttamiseksi tai lähtee muuten elämään ’yleistä arvostusta nauttivaa’ elämää”. (Keltikangas-Järvinen 2010: 21.)

Keltikangas-Järvisen mukaan ”itsetunto on ihmisen keskeinen voimavara.” Kaikki mitä ihmiselle tapahtuu on tekemisissä itsetunnon kehittymisen kanssa ja vaikka itsetunto kehitty ennen kaikkea lapsuuden ja lapsuusiän kehityksen aikana, aikuisiällä on kuitenkin mahdollista vaikuttaa omaan elämään ja päästä vaikuttamaan niihin asioihin, joihin itse haluaa vaikuttaa. (Keltikangas-Järvinen 2010: 243.)

Psykologi Mirja Sinkkonen ilmaisee kuinka ”naisiksi kasvetaan.” ”Naisen kehossa ei välttämättä elä nainen. Naisen ruumiillisuuteen kasvetaan ja oman ruumiillisuuden kokeminen vaikuttaa eri kehitysvaiheissa naisen itsetuntoon”. (Sinkkonen 2005: 41.)

Andrea Pequeñon tutkimuksessa esiintyy seuraava lause: ”La dueña de los pies es la que debe irse”, jalan omistaja on se, jonka on lähdettävä. Tämä lähteminen on usein alkuperäisväestön naisten kohdalla symbolinen sekä kirjaimellinen toiminta, jotta he voisivat kouluttautua ja saada uusia apukeinoja elääkseen parempaa elämää. (Pequeño 2009: 161.) Tämä lause mielestäni kuvailee hyvin yksinkertaisesti naisten päätösten vaikeuksia ja niiden vaikutuksia heidän elämässään.

Olen tietoisesti valinnut erilaisia näkökulmia yksilön voimaantumisen, enkä niinkään naisyyden voimaantumisen. Tässä tutkimuksessa tarkailin haastattelujen avulla naisten voimaantumisen merkkejä erityisesti yksilön tasolla, koska nämä ovat niitä merkkejä, jotka vaikuttavat ensisijaisesti heidän omien lastensa kasvatukseen ja perheeseen kuuluviin toimintamalleihin. Seuraava osuus tuo esille nimenomaan, miten naisten käyttäytyminen voi vaikuttaa omien lasten kasvatukseen.

4 Lasten kasvatusta ja arvot kasvatuksessa

Tässä tutkimuksessa lasten asema ja kasvatusta ovat teemoja, joita ei ole tutkittu ensisijaisesti, mutta ne tulevat mukaan naisten haastatteluiden kautta. Haastattelujen viimeinen osa koostui naisten näkemyksistä arvoista, omista lapsista ja heidän tulevaisuudestaan. Tässä luvussa esittelen erityisesti Perun maaseudulla asuvien lasten elinympäristöä sekä muuta taustatietoa

ja tuon lisäksi esille Banduran sosiaalisen oppimisen teorian, jonka kautta pyrin selittämään arvojen ja kulttuurin ylisukupolvista siirtymää.

Kasvatustieteilijä Eevastiina Gjerstad esittää kuinka kasvatuksessa on välttämätöntä ottaa kantaa moniin asioihin, kuten arvot ja tavoitteet kasvatuksessa ja minkälainen ihminen on, koska ”kasvatus on päämääräsuuntautunutta toimintaa”. Hänen mukaansa edes puhuminen kasvatuksesta ei olisi mielekästä, jos sillä ei olisi minkäänlaista arvoa. (Gjerstad 2011:77.) Kasvatustieteen professori Tapio Puolimatka on myös sitä mieltä, että ”kasvatuksen päämäärä edellyttää käsitystä siitä, millaista on arvokas ihmiselämä” (Puolimatka 2010 :27). Puolimatkan mukaan ”kulttuuristen ja yksilöllisten mielipide-erojen takaa on löydettävissä luovuttamattomia arvoja, jotka asettavat rajat sille, miten ihmistä voi kohdella. Ihmistä on kohdeltava päämääränä, ei koskaan välineenä.” (Puolimatka 2010 :25.)

Gjerstad ja Puolimatka yhtyvät siihen, että vanhemmilla on oltava näkemys kasvatuksesta ja heidän on otettava kantaa siihen. On oltava näkemys hyvästä, vaikka itse ei tietäisi mitä hyvä oikeasti tarkoittaa (Gjerstad 2011:78). Puolimatkan mukaan ”Kasvattaja on tehtävä valintoja ja tekemättä jättäminen sekä välinpitämättömyys ovat myös valintoja”, sillä ”lapsen kohtaaminen vaatii aina kannanottoa ja sitoutumista” (Puolimatka 2010 :15). Kasvattaja ohjaa lasta tiettyyn suuntaan, koska on mahdotonta olla neutraali tai olla ottamatta kantaa kasvatuksessa (Gjerstad 2011:77).

Puolimatka tuo esille mielenkiintoisen ajatuksen vanhempien ajatusmaailmasta. Hänen mukaansa, riippumatta siitä, mihin vanhempi on omistautunut omassa elämässään, hän haluaa lapsilleen jotain enemmän. ”Vanhemmat toivovat lastensa omistautuvan johonkin arvokkaampaan ja merkittävämpään”, Puolimatka toteaa. (Puolimatka 2010:30.)

Toinen asia mitä kasvatuksessa pohditaan on ”avoimuuden ja kieltämisen” välinen ristiriita. Gjerstadin mukaan on etsittävä yhdessä, vanhemmat ja lapset, oikeaa elämiseen tapaa, ”ilman valmiita ratkaisuja.” Tämä problematiikka on asia, jota vanhempien on käsiteltävä jatkuvasti. (Gjerstad 2011:77-79.)

Kasvatustieteilijä Eija Kimosen näkemys on, että ”kasvun kulku on riippuvainen ympäristöstä, ja se tapahtuu sosiaalisessa vuorovaikutuksessa”, sillä kasvatuksen luonne on myös tarkoituksellinen, sosiaalinen ja jopa välineellinen (Kimonen 2013:24). Filosofi Juha Varton mielestä lapsuuden merkityksellisyys on sidottu aikuisuuteen, mihin lapsen kasvattaminen oikeasti tähtää. Hän muotoilee seuraavan kysymyksen, joka hänen mielestään jää aina kysymättä: ”Olemmeko me niitä aikuisia, joiksi nykyisten ja tulevien lasten olisi kasvatettava.” (Varto 2001: 20.) Tämä on tärkeä kysymys, jonka mielestäni Puolimatka täydentää hyvin sanomalla,

että ”kasvatustavoitteen tulisi siis perustua käsitykseen arvokkaasta ihmiselämästä eikä rakentua yhteiskunnallisen tarkoituksenmukaisuuden varaan” (Puolimatka 2010 :28).

On mielestäni tärkeä, tässä vaiheessa, tietää, että osa tutkimusten naisten lapsuuden kokemuksista ovat olleet väkivaltaisista ja epätoivoisia Loistavan polun terrorin ansiosta. Alueen ”Proyecto de género” päällikkö Hinojosa muistuttaa, että Loistavan polun tuottama väkivalta on erittäin tärkeä teema naisten elämässä. Hänen mukaansa se on selitys naisten emotionaaliselle maailmalle, elämänasenteille, käyttäytymisille, reaktioille, tavalle jolla he näkevät ympärillensä sekä tavalle jolla he suhtautuvat omiin lapsiinsa ja elämän kumppaneihinsa. (Hinojosa 2012.)

4.1 Lasten kasvatusta ja hyvinvointia maaseudulla

Peru kärsi 70- 90 luvulla Loistava Polku -liikkeen väkivallan aalloista. Loistava polku oli perulainen maolainen sissiliike, jonka väkivallan aalto iski armottomasti Perun maaseudulle. Sinä aikana Perun maaseudun lapset joutuivat mukaan väkivaltaisuuksiin. Unicefin raporttien mukaan lapset eivät voineet enää nauttia normaalista elämästä perheiden kanssa, vaan he olivat rekrytoitu guerillan sotilaiksi, sodan kilveksi, kokiksi, talonmieheksi tai lähetiksi. (Unicef 2009.) Tämä on luonut tietynlaisen merkin heissä ja Kimosen sanoja käyttäen ”stigman lyöminen on epäinhimillistämistä, koska stigman saanut persoona ei ole täysin ihminen” (Kimonen 2013:24).

Psykologi Jaana Haapasalon mukaan aikana jolloin lapsi saa käsityksen omasta minästään, eli 2-7 vuoden iässä, traumaattiset kokemukset voivat vaikuttaa suuresti heidän kehitykseensä. Silloin lapsi ”joutuu turvautumaan vain tunteiden ja ajatusten välttämiseen.” Haapasalo toteaa, että on olemassa eritasoisia riskitekijöitä lapsen kaltoinkohtelussa. Ne liittyvät ”vanhempien persoonallisuuteen, heidän sosiaaliin oloihinsa, uhriksi joutuvien lasten ominaisuuksiin, vanhemmuuden ongelmiin ja perheen vuorovaikutukseen sekä laajempaan yhteisöön ja kulttuuriin.” (Haapasalo & Aaltonen 1999: 33-49.) Psykiatri Jari Sinkkonen muistuttaa, että ei ole yhdentekevää, miten lapsia kohdellaan. Heidän kokemuksensa, opitut vuorovaikutusmallit ja odotukset ihmissuhteista muodostavat psyykkisiä rakenteita, jotka ”suodattavat kokemuksia ja ohjaavat käyttäytymistä”. (Sinkkonen 2008: 41.)

Psykologi Jaana Haapasalo tuo esille, että 90-luvulla tehdyt tutkimukset viittaavat siihen, että ”lapsena pahoinpideltyjen riski kehittyä pahoinpiteleviksi vanhemmiksi on huomattava.” Tutkimuksissa oli mielestäni mielenkiintoista havainto isien pahoinpitelyalttiudesta, mutta ei äitien alttiudesta. Haapasalo muistuttaa kuitenkin, että erilaisten teorioiden mukaan ”köyhyys, työttömyys ja muut rakenteelliset stressitekijät” lisäävät lapsen huonon kohtelun riskiä. (Haapasalo & Aaltonen 1999: 13-33.)

Latinalaisen Amerikan lapsiperheiden palvelutarjonta on parantunut huomattavasti, mutta vielä esimerkiksi Ecuadorissa vuonna 2005 tehdyt tutkimukset osoittavat, että maaseutu on edelleen kriittinen alue. Ongelmallista on, että maaseudulla, jossa palveluiden piirissä on vähän yli puolet syntyvistä lapsista, kaksi kolmasosaa alkuperäisväestöön kuuluvista jää edelleen palvelujen ulkopuolelle. Tutkimuskeskus CEPARin mukaan alle yksivuotiaiden lasten kuolleisuus on 48 prosenttia korkeampi alkuperäisväestön naisten keskuudessa kuin mestitsojen äitien kohdalla, ja alle 5-vuotiaiden lasten kuolleisuus on 50 prosenttia edelleen korkeampi alkuperäisväestön naisten kohdalla. (CEPAR 2005 : 7-19.)

Tutkimuksessa esiintyi, että pienten lasten kuolleisuus on vahvasti yhteydessä asuinalueen, äitien koulutuksen sekä äitien etnisyyden kanssa. Vuonna 2005 oli todettu, että yksi neljästä lapsesta oli kroonisesti aliravittu. Tämä luku oli kolme kertaa isompi perheissä, joissa äidillä ei ollut koulutusta verrattuna perheeseen, jossa äiti oli korkeammin koulutettu, ja sama luku on kaksi kertaa isompi alkuperäisväestön kuuluvissa perheissä verrattuna mestitsojen perheisiin. (CEPAR 2005 : 7-19.)

Seuraavaksi esittelen psykologi Albert Banduran sosiaalisen oppimisen teorian. Tämä teoria mielestäni tuo esille hyvin ne mekanismit, joilla sukupolvet ikuistavat omia toimintatapojaan kyseenalaistamatta niiden alkuperää.

4.2 Banduran sosiaalisen oppimisen teoria

Psykologi Albert Banduran kehittämän sosiaalisen oppimisen teorian mukaan käyttäytyminen on karkeasti opittu jopa ennen kuin käyttäytymismallia on suoritettu. Bandura mainitsee, että ihmisten oppimisen tapa mahdollistaa oppimisen ilman motorista suorituskkyä, sillä ihmisen kyky oppia havainnollisesti mahdollistaa erilaisten käyttäytymismallien rakentamisen ilman yrityksen ja erehdyksen prosessin käymistä. Epäsuorasti, havainnon avulla, on mahdollista kehittää tunnereaktioita tai kehittää käyttäytymisestiteitä. Bandura vakuuttaa, että melkein kaikki ihmisten käyttäytymismallit ovat opittuja, joko tiedostaen tai tiedostamatta, esimerkiksi vaikutusten kautta. (Bandura 1971: 2-9.)

Havainnosta huolimatta, Bandura on sitä mieltä, että ihminen pystyy kuitenkin kontrolloimaan käyttäytymistään tiettyyn pisteeseen asti, sillä ihmisen psyykinen prosessi mahdollistaa ennakoinnin ja tietoisin käyttäytymisen. Ihminen voi symbolisesti ratkaista ongelmia käyttämällä erilaisia vaihtoehtoja ja havainnoida samanaikaisesti omien valintojensa vaikutusta, ja tämä kaikki ennen varsinaista ratkaisemista. (Bandura 1971: 2-3.)

Seuraavaksi esittelen lyhyesti kaksi Banduran kehittämää sosiaalisen oppimisen tapaa, jotka mielestäni avaavat paremmin kuinka käyttäytymiskierre voi mahdollisesti syntyä. Tässä tutkimuksessa tämä oppiminen on tärkeää, koska puhumme muun muassa perheväkivallan ilmiöstä ja sen vaikutuksista lasten elämään.

- Oppiminen omakohtaisen kokemuksen kautta

Kaikesta sosiaalisen oppimisen tavoista alkeellisin on oppiminen omien kokemusten kautta, jota on suuresti sovellettu niin, että jokaisen teon seurauksena tulee joko palkkio tai rangaistus. Tätä oppimista on mahdollista vahvistaa monella tavalla, esimerkiksi informaation avulla voi kehittää erilaisia käyttäytymisen hypoteeseja, joista valitsemme parhaan vaihtoehdon. Ennakoinnin avulla on mahdollista ”nähdä” erilaisia seurauksia teoille, jotka voivat olla tietyn käyttäytymisen moottoreita. Kognitiivinen tiedostaminen tietyn käyttäytymisen seurauksesta voi vaikuttaa joko positiivisesti tai kielteisesti lopulliseen valittuun käyttäytymiseen. (Bandura 1971: 3.)

- Oppiminen esimerkkien kautta

Bandura on sitä mieltä, että on hyvin vaikea kuvitella, että sosialisatioprosessissa olisi mahdollista opettaa uusille jäsenille kieliä, omia tapoja, traditioita, yhteisön aktiviteetteja ja uskontoa pelkästään tiedostamisen kautta ilman esimerkkejä. Kulttuuriset mallit tulevat esille omien esimerkkien kautta. (Bandura 1971: 5.)

Tämä oppimisen tapa Banduran mukaan on ennen kaikkea oppimista informatiivisen toiminnan kautta, joka tuottaa symbolisia representaatioita toiminnoista eikä anna varsinaisia ärsyke - reaktio assosiaatiota. Nähdystä esimerkeistä huolimatta on tärkeä muistaa, että ne eivät luo automaattisesti samanlaisia malleja tarkkailijan käyttäytymisessä. (Bandura 1971: 6.)

Tässä oppimisessa on neljä eri vaikuttavaa elementtiä, jotka on hyvä huomioida.

Oppimista ei synty ilman käyttäytymisen tiedostamista tai tunnistamista, tai jos ei ole muis- tikuvaa käyttäytymisestä, tai motoriset taidot eivät ole samalla tasolla kuin kognitiiviset taidot tai ilman sisäistettyä mallin vahvistamista positiivisella palautella, jotta varsinaista käyttäytymistä esiintyisi. (Bandura 1971: 6 - 8.)

Tämän lyhyen teorian viitekehyksen avulla voimme huomata paremmin, kuinka lasten ympäristö voi vahvistaa tai olla vahvistamatta tiettyjen mallien oppimista. Tutkimuksen naisten vastauksen perusteella voidaan havaita perheväkivallan aiheuttamia vaikutuksia perheissä ja yhteiskunnassa. Nämä ongelmat vaikuttavat myös lasten elämään ja varjostavat heidän tule-

vaisuuttaan sekä aiheuttavat ongelmien ja käyttäytymismallien periytymistä seuraaville sukupolville.

5 Proyecto de género toimintaympäristönä

Kahden kuukauden aikana seurasin Perun vuoristoalueella, maaseudulla erilaisten naisten elämää. Yhtenäinen nimittäjä heille oli se, että he kuuluvat Perun alkuperäisväestöön. Heistä suurin osa oli osallistunut erilaisiin ryhmiin tai kuulunut tiettyyn yhdistykseen ainakin kerran ennen nykyistä "Proyecto de género" projektia, jossa minä suoritin samanaikaisesti kolmatta harjoitteluaani. Alue ja sen asukkaiden taustat ovat hyvin ongelmallisia, joka tuo sinänsä monia uusia haasteita kentätyölle. Puhun ongelmallisuudesta, koska Loistava polku -liikkeen aikaansaamien seurausten lisäksi alueella esiintyy vakavasti otettavaa lähisuhdeväkivaltaa, perheväkivaltaa, alkoholi- ja huumeongelmia ja huumausaineiden kauppaa.

Projektin pyrkimys on kertoa ihmisille, aluksi varsinkin naisille, heitä koskevista oikeuksista ja varmistaa niiden ymmärtäminen. Sen pohjalta projekti pyrkii valtuuttamaan naisia, jotta he voisivat vaikuttaa omassa yhteisössään, ja myöhemmin myös yhteiskunnallisessa ympäristössä. (Hinojosa 2012.)

Tavoite on myös, että nämä naiset voisivat vaikuttaa poliittisesti alueellisella ja kansallisella tasolla lakien säätämisessä, jotta perheväkivaltaa, joka on yksi heidän suurista ongelmistaan, voitaisiin vähentää tehokkaammin. Naisten työn kautta mahdollistuu Perun kansan tietoisuuden lisääminen ja herkistyminen perheväkivaltaan liittyville ongelmille. Tämän prosessin kautta yksi tärkeimmistä projektin tavoitteista saavutetaan, eli naisten voimaantuminen ja itsetunnon kohottaminen. Tämän lisäksi naiset kehittävät teknistä osaamista, sekä oppivat kuinka alueellista byrokratiaa pitäisi kohdata. (Hinojosa 2012.)

Tiimi, joka oli vastuussa projektista, matkusti suunnilleen kolme tai neljä kertaa viikossa erilaisissa kylissä pitämässä koulutuksia tai vierailemassa, tarkistamassa ja varmistamassa koulutukseen osallistumista.

Projektissa laadittujen seminaarien sekä koulutuksien kautta minä tutustuin naisten aktiviteetteihin ja joissain määrin olin myös läsnä heidän arjessaan. Osa koulutuksista pidettiin quechuan kielellä, jota minä en hallitse, joten niissä tapauksissa havaintoni keskittyivät osallistujien fyysisiin reaktioihin ja koulutuksen ilmapiiriin. Silloin kun oli mahdollista osallistua espanjaksi, seurasin myös heidän puhettaan ja tiedon ymmärtämistä sekä koulutuksen veto-voimaa ja sen vastaanottoa. Toimistossa seurasin koulutuksen valmistelua ja havainnoin tiimin osaamista toiminnassa sekä heidän aiheen ja kohderyhmän tuntemustansa. Koulutusten vetä-

jien taustalla ei ollut välttämättä sosiaalialan opintoja, mutta he olivat hyvin perehtyneet naisten teemoihin.

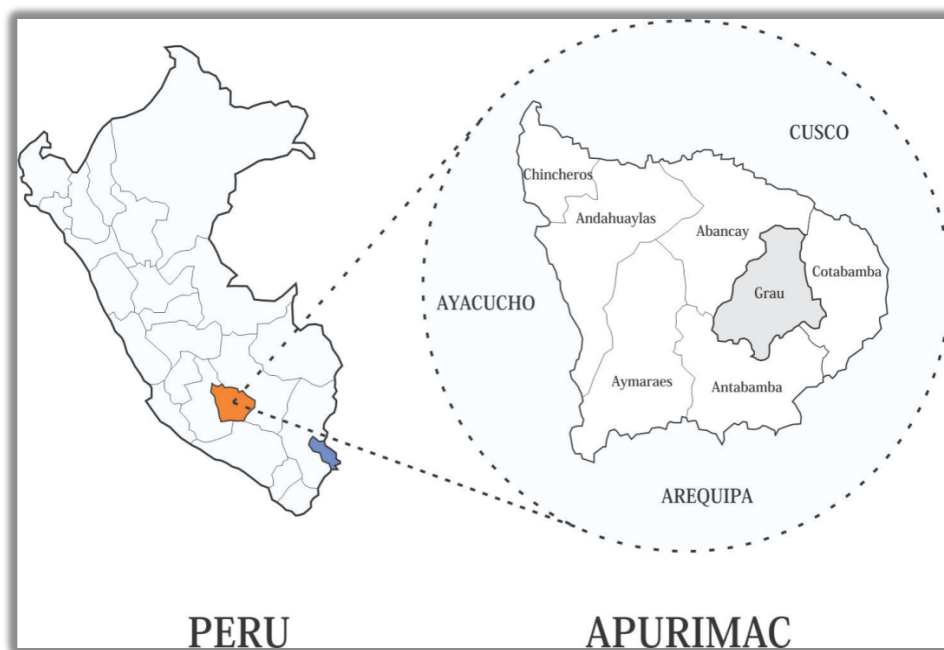
Koulutukset ja seminaarit olivat muodollisia, mutta vetäjästä oli kiinni kuinka virallisilta ne tuntuivat. Minä saavuin projektiin kolmannen osuuden aikana, eli yhteiskunnallisen vaikuttamisen osuuteen. Tässä vaiheessa seminaariin sekä koulutukseen osallistui myös miehiä ja erilaisten yhteisöjen vaikuttajia. Aluksi kaikki projektin tapahtumat olivat keskittyneet naisiin sekä naisten ja lasten oikeuksiin. Työskentelyssä hyödynnettiin tiimin sekä koulutuksen vetäjän alueellisen historian tuntemusta ja sen perehtyneisyys toimintaympäristön sosiaalisista organismeista sekä asukkaiden palvelutarpeista oli tärkein edellytys jokaisessa tapaamisessa. Ennen kaikkea olisi hyvä avata lukijalle naisten nykyisen ympäristön realiteetteja, jotta keskustelua olisi helpompaa seurata.

Projektin takana on kristillinen yhdistys nimeltään Paz y Esperanza, joka toimii Ecuadorissa, Boliviassa, Yhdysvalloissa, Iso-Britaniassa ja Perussa. Perun alueella se toimii viidessä eri pisteessä, joista yksi oli Apurimacin yksikkö.

Alueen vahva machokulttuuri antaa vähän tilaa naisille ja heidän osallistumiseensa yhteisön asioihin. Naisilla on heikompi ennuste koulutuksen saamiseen ja heistä yleensä tulee äitejä nuorella iällä, joka vähentää entistä enemmän heidän mahdollisuuksiaan kaiken suhteen. (Hinojosa 2012.)

Perun historiaan voidaan tutustua monella eri tavalla. Kulttuurisesta näkökulmasta voisimme selittää monia erilaisia tekijöitä nykyisille ongelmille. Kolonialismin ja erilaisten sosiaalisten liikkeiden aiheuttamat muutokset ovat edelleen tuntuja Perun yhteiskunnassa ja kansallisen sosiaalisen aseman käsityksessä (Barrig 2001). Toisaalta ekonomisesta perspektiivistä voisimme katsoa Perun sosioekonomista karttaa ja sen vaikutuksia yhteiskuntaan. Tässä tutkimuksessa tarkoitus on tutustua Apurimacin alueeseen, joka sijoittuu Perun Andien alueella.

Kuva 1 Peru - Apurimac

Apurimac on jaettu seitsemään provinssiin, josta Andahuaylas ja Chincheros ovat päämajoja projektin työskentelylle. Turpon yhteisö sijaitsee Andahuaylasissa ja Uripan yhteisö sijaitsee Chincherosissa. Uripan väestö on noin 10 000 ihmistä ja Turpon väestö on noin 2500 ihmistä. Molemmilla alueilla on omat kaupungin puheenjohtajat ja yhteisön edustajat, ja he vastaavat laillisesti koko Apurimac:in alueen johdolle. (Hinojosa 2012.)

Alueet, jossa tämä projekti on toiminnassa, ovat alueita, joissa köyhyys on korkea. Fyysinen infrastruktuuri on heikko- ja huonokuntoinen. Näiden ihmisten elämän ulkoiset olosuhteet ovat monesti alkeellisia. Osa heistä elää ilman juomavettä, ilman viemäriä, ilman sähköä. Julkisia kulkuneuvoja ei ole monesti saatavilla, joten kontakti yhteisöön on välillä vaikea. Heidän tulonsa ovat todella alhaisia ja he elävät enimmäkseen omasta tuotannostaan. Tämä ilmiö toisaalta tuottaa paljon terveydellisiä ongelmia, varsinkin lasten keskuudessa. Projekti-alueen päällikön Hinojosan mukaan jopa 43 prosenttia alle viisivuotiaista lapsista kärsii kroonisesta aliravitsemuksesta. (Hinojosa 2012.)

Tämä alue on kärsinyt merkittävästi 70 -90 luvuilla, kun Loistava polku -liikkeen väkivallan aalto iski armottomasti Perun maaseudulle. Tämä jätti merkittävät jälkiseuraukset yhteisöön varsinkin naisten keskuudessa, jossa seksuaalisen väkivallan määrä oli korkea, minkä takia alueella nähdään paljon yksinhuoltajaäitejä ja leskiä, kertoo Hinojosa. Väkivallan jälkiä siitä ajasta näkyy vielä nykyään, sen lisäksi alueella on todettu korkeat perheväkivallan luvut. (Hinojosa 2012.) Maailman terveysjärjestön tutkimuksessa todetaan, että keskimäärin joka kolmas päivä joku perulainen nainen menettää henkensä miehensä tappamana (Juutinen 2012: 12).

Tällä järjestöllä on kristillisiä arvoja, mutta he työskentelevät ilman käännytystarkoitusta, eikä heillä ole myöskään poliittista agenda, vaan heidän päämääränään on työskennellä ihmisoikeuksien puolesta. Järjestö aloitti toimintansa Apurimacin alueella noin kuusi vuotta sitten. (Hinojosa 2012.)

Alun perin heillä oli kaksi eri projektia alueella. Tehtävänä oli tehdä selvitys poliittisen väkivallan uhreista alueella. Silloin tarkoitus oli nostaa esille kuinka paljon alueen asukkaat olivat kärsineet väkivallan aallon aikana ja nostaa asia julkisuuteen. Heidän toinen projektinsa oli kahden kulttuurin kohtaaminen ja kaksikielisyys. Alue on quechuankielinen. Tämän ohjelman tarkoitus oli oman alkuperäisen kulttuurin arvon nostaminen sekä kohdata ja poistaa köyhyys sekä sukupuolen ja alkuperän takia heihin kohdistuva syrjintä ja diskriminaatio. Mainitujen projektien myötä, he huomasivat, että alueella kaivattiin enemmän interventiota, tuloksena syntyi Proyecto de género. (Hinojosa 2012.)

6 Tutkimusongelmat

Tutkimuksessa on tarkoitus hahmottaa naisten käsitystä omasta sosiaalisesta asemastaan. Alkuperäiskansojen naisista kirjoitetaan paljon ja puhutaan ristiriitaisista mielikuvista heistä, kuten aikaisemmin esitetty väite Barrigista. Tässä tutkimuksessa naiset kertovat omilla sanoiltaan, miltä heistä tuntuu erilaisissa ympäristöissä. Ympäristöinä toimivat yhteisö, perhe ja nainen itse. Tämän lisäksi tässä tutkimuksessa he reflektivat omaa lasten kasvatustaan, josta syntyy tärkeä viimeinen tutkimusongelma, eli lasten kasvatusta ja hyvinvointia.

1. Miten naiset kokevat omaan sosiaalisen asemansa yhteisössä?
2. Miten naiset kokevat oman naisen identiteettinsä perheessä?
3. Mitkä ovat naisten käsitykset lasten hyvinvoinnista ja kasvatuksesta?

7 Tutkimusmenetelmä ja aineiston hankinta

Tutkimuksen luonne on kvalitatiivinen eli laadullinen, jonka toteutus tapahtuu Proyecto de género:n työkentällä. Tapasin säännöllisesti erilaisia perheitä, jotka kuuluvat organisaation kenttätöihin. Organisaation avulla pyysin yhdeksän naista haastatteluun. Tarkoituksena oli myös havainnoida heitä omassa ympäristössään. Ohjaajien asiantuntijuuteen nojaten toteutuksen ympäristö oli naisten oma koti. Tämä tutkimus pyrkii tutkimaan naisten käsityksiä omasta olemuksestaan ja ympäröivästä yhteisöstään eikä varsinaista tosiasiallista käyttäytymistä.

Tässä tutkimuksessa fenomenografia toimi tutkimusmenetelmänä. Valitun menetelmän kohteena ovat ”erilaisia arkipäivän ilmiöitä koskevat käsitykset ja niiden erilaiset ymmärtämisen tavat. Tavoitteena on kuvailla, analysoida ja ymmärtää erilaisia käsityksiä ilmiöistä sekä käsitysten keskinäisistä suhteista”. Fenomenografian kehittäjän Ference Martonin mukaan ”on rajallinen määrä tapoja, joilla ihmiset kokevat, käsittävät ja ymmärtävät tiettyä ilmiötä.” (Huusko & Paloniemi 2006: 163). Minulle oli tärkeää, että tämä menetelmä hyväksyy sen, että kokeminen ja käsittäminen on yksilöllistä (Huusko & Paloniemi 2006: 165).

7.1 Tutkimuksen kohderyhmä

Kyseiseen projektiin osallistuu ryhmä naisia, joiden ikä on 20 -50 vuotta. Joukossa olevat naiset edustivat erilaisia siviilisäättyjä ja suurimmalta osalta oli jäänyt peruskoulu kesken. Naiset tekevät maataloustöitä ja ovat samalla kotiäitejä. Suurimmalla osalla on keskimäärin neljä lasta ja suurin osa lapsista on alle 15-vuotiaita. (Hinojosa 2012). Paikalliset ohjaajat valitsivat haastateltavat. Naisten äidinkieli on quechua, mutta haastattelut toteutettiin yhtä lukuunottamatta espanjaksi, jota kaikki muut haastateltavat myös puhuivat. Yksi haastattelu tehtiin tulkin välityksellä.

7.2 Aineiston hankinta

Haastattelumuotona on teemahaastattelu, jolle on tyypillistä, että teemat on etukäteen mietitty, mutta haastattelulle ei ole tarkkaa struktuuria (Hirsjärvi & Remes & Sajavaara 1997: 197). ”Tärkeintä aineistonkeruussa on kysymysasettelun avoimuus, jotta erilaiset käsitykset voivat tulla aineistosta ilmi”(Huusko & Paloniemi 2006: 164). Valitsin tämän haastattelumuodon, koska siinä painotetaan miten ”merkitykset syntyvät vuorovaikutuksessa”. Tämän lisäksi korostetaan myös yksilöiden interpretaatioita asioista sekä yksilöiden antamia merkityksiä erilaisille asioille. (Tuomi 2009: 75).

Tutkimuksen analyysi tapahtuu teorian kautta, joten keräsin haastatteluaineiston teemoitain. Ensimmäiseksi kävimme yhdessä läpi naisten elämänkaaret. He mainitsivat lyhyesti heille merkittäviä hetkiä elämästään. Seuraavaksi esitin kysymykset seuraavien teemojen avulla:

- Naisten asema yhteiskunnassa
- Naisten asema perheessä
- Arvot
- Lasten asema

Jokaisen haastattelun yhteydessä pyrin osallistumaan myös heidän arkisiin aktiviteetteihinsa. Koska haastattelu oli kertaluontoinen, oli minulle tärkeää havainnoida myös muita tekijöitä, jotka eivät välttämättä tulisi puheeksi haastattelun aikana. Nauhoitin jokaisen haastattelun ja litteroin ne myöhemmin. Vaikka naisten haastattelut koostuivat vain yhdestä tapaamiskerrasta, minulla oli kuitenkin mahdollisuus tavata osa naisista useammin työharjoitteluni kautta.

7.3 Aineiston analyysi

Analyysi perustuu tutkimusongelmien teemoille ja jokaisen teeman osalta on haastatteluista pyritty löytämään erilaisia käsityksiä teemaan liittyen. Näiden laadullisesti toisistaan eroavien käsitysten perusteella on kunkin teeman alle muodostettu kuvauskategoriat. Tämän analyysin luonne on induktiivinen, sillä se on aineistolähtöinen. Haastattelurunko edisti aineiston jäsentämistä ja sen ryhmittelyä. Jokaisen kuvauskategorian alle oli mahdollista sijoittaa osuuksia haastatteluista, mikä auttoi samalla poistamaan ylimääräistä tietoa. Haastattelut kestivät keskimäärin 40 minuuttia.

Tallennetun aineiston ohella minulla oli käytössäni muistiinpanoja ympäristöstä ja muista havainnoista, jotka käytin hyväksi pohdintaosuudessa. Suurimman osan haastatteluista pyrin toteuttamaan ystävällisessä ympäristössä, mutta siitä huolimatta ehdin huomata, että aineiston keruun aikana haastateltavia häiritsi välillä näkyvillä ollut tallennuslaite, niin kuin he pelkäsivät lausuvansa jotain väärin. Ongelmallista oli myös kerätä, koota ja analysoida kaikki, mitä tuli kerrotuksi sen jälkeen, kun tallennuslaite sammutettiin.

8 Tulokset

Haastattelujen runko oli jaettu, kuten aikaisemmin mainitsin, neljään erilaiseen ryhmään, joiden mukaan haastattelut etenivät. Nämä ryhmät toimivat myös pohjana teemojen kategorisoinnille analysointivaiheessa. Jokaisen osion alla esitän suoria lainauksia haastatteluista espanjaksi ja niiden käännökset. Espanjankielisiä lukijoilta pyydän muistamaan, että espanja ei ole naisten äidinkieli ja alkuperäislainaukset on kirjoitettu niin kuin ne haastatteluissa esiintyivät, eli ne on litteroitu kirjaimellisesti ja ne eivät ole välttämättä kieliopillisesti oikein. Suomen kielen käännökset eivät ole kirjaimellisia, eivätkä kaikki sisällä jokaista riiviä alkuperäisestä lainauksesta, mutta ne antavat lukijalle kokonaiskuvan tapahtumista ja alkuperäisistä merkityksistä.

Naiset eivät esiinny tutkimuksessa omilla nimillään, vaan heistä käytetään merkkejä P1-P9. P8 haastattelu oli quechuaksi ja paikallinen ohjaaja palveli tulkkina. Tässä tutkimuksessa heistä ei tule olemaan missään vaiheessa muita tunnusmerkkejä, jotka auttaisivat lukijaa tunnistaa-

maan heidät. He ovat puhuneet kuitenkin hyvin avoimesti ongelmistaan, aina pääprojektin, eli proyecto de género turvan alla ja koska tällä tutkimuksella ei ole mitään tekemistä projektin kanssa, naiset pysyvät tunnistamattomina. Seuraavassa osassa esitän naisten kertomuksia teemojen mukaisesti.

8.1 Identiteetti

8.1.1 Identifioituminen yhteisön kautta

Naiset kuvasivat, minkälaista on olla nainen maaseudun yhteisöissä. Naisten näkemysten perusteella naisilla ei ole oikeutta olla tasavertainen osa omaa yhteisöään. Miehet ja vanhempi sukupolvi siirtävät tuleville sukupolville edelleen vahvaa machokulttuurin perinnettä, jossa naisilla ei ole samoja oikeuksia kuin miehillä.

P7 : "Entonces ya pero yo veía que mi papa cuando llegó, cuando yo ya era grande ya, 15, 17 años, ya era autoridad en la población, así la gente lo acogía, entonces hasta yo pensaba como no soy varón para ser autoridad, decía."

Suom. : Silloin kun olin 15- tai 17- vuotias, kun isäni tuli, hän oli yhteisön auktoriteetti. Ihmiset toivottivat hänet tervetulleeksi ja minä ajattelin, että miksi en ole mies, jotta voisin minäkin olla auktoriteetti.

P1: "los abuelitos, siguen con esa idea de que las mujeres hablamos lo que no vale"

Suom.: Yhteisön vanhempi sukupolvi ajattelee edelleen, että se mitä me naiset puhumme ei ole sen arvoista.

P1: "Cuando hablamos, somos pocas y nos nos hacen caso. Algunas mamás, tienen miedo de hablar, tienen miedo a equivocarse y que luego todos se rían de ellas."

Suom.: Kun puhumme, meitä ei ole montaa ja meitä ei kuunnella. Jotkut äidit pelkäävät puhumista, he pelkäävät, että erehtyvät siinä ja että kaikki nauraisivat heille.

P5: "Ahí yo he ido, hasta yo tenía miedo de ir a faenas, a veces algunas autoridades decían que no pueden participar mujeres, cómo van a participar las mujeres. En asamblea también tenían que venir varones, si eso también le he dicho, seguro que en la ley estará o así será."

Suom.: Olen mennyt sinne, vaikka minä pelkäsin mennä yhteisön tilaisuuksiin. Joskus viranomaiset sanoivat, että emme saa osallistua. Yhteisön kokouksiin vain miehet voivat osallistua, ja silloin luulin, että se oli kirjoitettu lakiin tai näin se oli oltava.

8.1.2 Identifioituminen perheen kautta

Naisten puheissa tuli esille heidän vahva siteensä perheensä kanssa. He voivat pysäyttää oman toimintansa, jos tekemällä niin he auttavat perhettään. Perheen jäsenet ovat tärkeitä ja vastuullisuuden tunne on voimakas, vaikka heidän oikeuksiaan halvennettaisiin.

P1: Yo me quedare aquí, ya no puedo estudiar nada, yo apoyare a mis hijos

Suom.: Minä jään tänne, en voi enää opiskella. Minä aion tukea lastani.

P7: “como era la mayor yo tenia que levantarme temprano, tenia que lavar las ropas a mis hermanos menores”

Suom.: Koska minä olin vanhin sisko, minun piti herätä aikasin, minun piti pestä minun pikku sisarusten vaatteet.

P1: Yo me responsabilizo por mi hogar y mis hijos y de mi esposo

Suom.: Minä olen vastuussa kodistani, lapsestani ja miehestäni.

8.1.3 Identifioituminen äitiyden kautta

Äitiys herätti paljon tunteita, sillä vastaukset viittaavat siihen, että heitä ei ole naisena olemassa äitiyden jälkeen. Siitä tulee tavallaan yksi ja sama asia. Ongelmat saattavat muuttua pieneksi asiaksi ja tulevaisuus avautuu erilaisena.

P2: si veo a mis hijos feliz, yo soy feliz y eso lo ún... no se si egoístamente pienso de esa manera pero... lo que a mi edad busco, solo es eso, solo es eso.

Suom.: jos näen, että lapseni ovat onnellisia, niin minäkin olen ja... kenties ajattelen itsekäästi, mutta... tässä iässä, se on aino asia mihin pyrin, vain se.

P9: después de lo que me pasó, intente muchas veces suicidarme, porque no encontraba la razón para vivir, y ahora sé que mi hijo es la razón para vivir, la principal para vivir y para luchar.

Suom.: tapahtuneen jälkeen, yritin monesti tehdä itsemurhan, koska en vain löytänyt elämisen merkitystä, mutta nyt tiedän, että lapseni on se syy, tärkein syy elämiseen ja taistelemiseen.

P8: En primer lugar es mamá, ella se responsabiliza de la escuela de los niños, la alimentación y de que no falte nada. Además de cuidar a los animales.

Suom.: Ensimmäisestään hän on äiti. Hänen vastuullaan ovat lasten kouluasiat, heidän ravitsemuksensa ja se, että heillä on kaikki tarvittava. Sen lisäksi hän huolehtii koti-eläimistä.

P5: igual se ve... yo primero mamá, ya ya así ya vienen charlas y ahí recién me capacito

Suom.: se näkyy... minä olen ensin äiti, myöhemmin jos koulutuksia tulee, sitten silloin käyn ja kehityn.

8.2 Yksilön voimaantuminen

8.2.1 Voimaantuminen jonkun toisten esimerkin kautta

Vastauksen perustella voi huomioida äitien roolin tärkeyttä perheessään. Heidän vakaumuksensa perhettä kohtaan on hyvin vahva. Naisten vastaukset mielestäni vahvistavat myös heidän omia äitiyden tunteitaan. Haastateltavien voimaantuminen on alkanut usein omien äitien esimerkkien kautta.

P7: ella decía, yo como sea yo les voy a tener, les voy a querer, yo fui madre, les he traído al mundo, pero yo les voy a cuidar, no les voy a abandonar... para ella era leña traer, todo para comida, los animales todo, yo agarre esa fuerza de mi madre y dije ahora que voy a entrar al colegio voy a ser algo y yo voy a hacer algo por mis hermanas.

Suom.: ..hän sanoi, että tuli mitä tuli, minä pidän teistä huolta, minä rakastan teitä, minä olin äiti, minä olen tuonut teidät maailmaan, mutta minä pidän teistä huolta, en hylkää teitä.... Äidilläni oli poltopuiden tuonti, ruoanlaitto, koti-eläinten hoito. Minä sain äidiltäni sen voiman ja sanoin itselleni, että nyt kun pääsen kouluun, minusta tulee joku ja minä teen jotain minun siskojeni puolesta.

P7: Por ejemplo para, realmente para que yo sea así, como es mi formación en mi casa, realmente yo le veía a mi mamá. Que ella nunca nos hacía faltar comida en la casa.

Suom.: ...esimerkiksi, jotta minä olisin sellainen kuin olen, ja saamani kasvatusta, minä oikeastaan katsoin äitiäni. Hän piti aina huolta, että kotona oli ruokaa.

P7: Bueno yo realmente me siento orgullosa, porque gracias a mi madre, y por llevar ese ejemplo de mi madre, ahora mis hijas están bien, claro solamente, como vivía en problemas y problemas, mis dos hijas mayores también llegaron a tener su pareja a edad temprana

Suom.: ...No, minä oikeastaan olen ylpeä itsestäni, koska kiitos äitini ja hänen esimerkinsä, nykyään minun kaksi vanhin tytärtäni voivat hyvin. Aino asia on, että koska minulla oli ongelmia avioliitossani, hekin saivat kumppaninsa todella nuorella iällä.

8.2.2 Voimaantuminen koulutuksen kautta

Koulutuksen vaikutus naisiin tuo esiin uusia ulottuvuuksia naisten elämään. Jokainen vastaus viittaa siihen, että heidän elämänsä on huomattavasti parempaa nykyään. Koulutuksen myötä heidän toimialueensa on laajentunut huomattavasti, siihen ei mahdu enää pelkoa. On tapah-

tunut uuteen elämään herääminen, niin kuin yksi heistä mainitsi. Koulutuksen kategorian alle on laskettu formaali koulutus, epävirallinen koulutus ja uskonnollisia tilaisuuksia.

P5: ese día yo he ido así diciendo pero de ahí yo conocí mi derecho. Ahora ya no tengo miedo ya, hasta en asambleas soy igual con mi esposo o con hombres no, solamente hay diferencia por sexo no mas pues, aja... eso no mas ya entonces ya me conocí mi derecho.

Suom.: Siinä päivänä minä menin näin, mutta siitä lähtien minä tutustuin minun oikeuksiini. Nykyään minä en pelkää enää. Kokouksiin minä osallistun mieheni ja muiden miesten kanssa yhdenvertaisena, koska ainoa eromme on sukupuolemme. Sitä vaan, niin minä tutustuin minun oikeuksiini.

P6: Si, ha cambiado porque, es cierto, desde la infancia que yo he vivido. Si ahora estoy alegre porque he cambiado bastante y también sigo, me sigue... sigo, me sigue y voy a seguir siendo para adelante, quiero ser un poco más, este participar o quizás en, cómo se llama, en cuanto en la política también continuar, pero de otra manera ya conociendo todo pasado, lo que he pasado.

Suom.: Joo, on muuttunut, koska totta puhuen lapsuuteni oli mikä oli. Nykyään olen onnellinen, koska olen muuttunut paljon ja jatkan vielä, jatkan eteenpäin, haluan olla vielä enemmän, haluan osallistua vielä politiikkaan, mutta kenties toisella tavalla, tiedän ja osaan nyt enemmän.

P7: Ahí conocemos nuestros derechos y nosotros por más que no nos atiendan ya sabemos a donde acudir, hay demunas, comisarias... mas nosotros antes pataleábamos en nuestros distritos no más con el gobernador y cuando el gobernador era amigo de nuestro esposo, amigo, familiar, y nos hacía justicia, nada, para nada nos hacía justicia.

Suom.: siellä tutustuimme oikeuksiimme ja tiedämme jo, vaikka meitä ei vastaanoteta, tiedämme jo mistä palvelut saa, on olemassa erilaisia palvelupisteitä. Aikaisemmin emme tieneet ja yritimme turhaan oman yhteisön kuvernöörin kanssa. Silloin kun kuvernööri on ollut aviomiestemme ystävä tai sukulainen meillä, ei ole ollut oikeuksia, ei mitään, meillä ei ollut mahdollisuuksia.

P5: cuando yo estoy juntando con mi esposo o cuando estoy soltera, ahí yo tenía miedo a hablar, a veces con mis padres o con mi mamá, tenía miedo pe no. Pero ahora cuando venía PYE ese escuela de líderes que yo participé, ahora ya no tengo miedo. Ahora yo ayudo a mis compañeras, a mis amigas, en mi pueblo ya estoy autoridad, ya, no.

Suom.: Silloin kun tutustuin mieheeni tai kun olin sinkku, minä pelkäsin puhua ääneen. Isäni tai äitini kanssakin minua pelotti. Mutta nykyään, siitä lähtien kun PYE ja minä osallistuin sen koulutukseen naisille, minä en pelkää enää. Tänä päivänä minä autan tovereitani ja ystäviäni, yhteisössäni olen tällä hetkellä auktoriteetti.

8.2.3 Voimaantuminen omaan ajattelun kautta

Tässä osiossa käy ilmi kuinka haastateltavat ovat tutkineet toimialuettaan ns. pohtivasti ja päätyneet vaikuttamaan omiin voimiinsa ja omaan elämäänsä. Naiset ovat huomanneet osavansa tehdä jotain hyödyllistä, joka parantaa heidän elämäänsä. Tässä esiintyy naisia, joiden sisimmässä oli halu parantaa elämäänsä tekemällä jotain itse. Osa heistä on kärsinyt varsin paljon ennen kuin uskalsi muuttaa oletetut asetelmat parempaan suuntaan.

P7: Y así estaba ahí, un día nos juntamos 3 señoras y nosotros veíamos que lo que trabajaban los hombres en socios, en grupos, ya ellos trabajaban claro, aparecía trabajo que hacían, rápido lo avanzaban cualquier trabajo así se juntaban en 7, 10 personas y nosotras también pensábamos las mujeres no, como nosotros tejemos, hilamos, criamos cuyes y todo eso y por qué nosotros no podemos hacer este trabajo, si vamos a poder hacerlo.

Suom.: ... kerran olimme yhdessä kahden naisen kanssa ja katsoimme kuinka miehet työskentelivät yhdessä, ryhmässä. Kun he tekivät työt yhdessä, tulos näkyi nopeasti. Ryhmässä oli seitsemän tai kymmenen miestä. Me naiset mietimme sitä, että osaamme kutoa, kehrätä, kasvattaa koti- eläimiä ja kaikkea sellaista. Sen takia ajattelimme, että miksi emme tee niin kuin ne miehet ja tee töitä yhdessä. Kyllä pystymme siihen.

P5: Yo quería hablar así como leer, yo quería estar, pero a veces tenía miedo

Suom.: Minä halusin puhua niin kuin osaan lukea, halusin olla, mutta joskus pelkäsin.

P7: mis papás querían que yo regrese con él, tu vas a sufrir así con tus hijas así me decía no... y él tiene que pasar mantención o denunciamos . Yo le dije, yo tengo mi mano, yo no soy vieja, tengo mi mano, yo le veía a mi mamá como nos ha criado, así yo lo voy a criar. Yo agarre la fuerza de mi madre y yo dije... por el hecho de que soy mujer no lo voy a poder criar a mi hijas? tengo mi mano, tengo mis pies y yo lo voy a criar a mis hijas... no quise regresar con mi esposo. Siempre él me prometía que ya voy a cambiar, ya no voy a tomar, no te voy a pegar y aun por disculpar disculpar me llené de hijos.

Suom.: Vanhempani halusivat, että palaisin yhteen mieheni kanssa. Sinä tulet kärsimään, sinä ja tyttäresi, he sanoivat. Hänen on maksettava elatusmaksut tai teemme ilmoituksen. Minä sanoin, minulla on kädet, minä en ole vanha, minulla on kädet. Minä olen nähnyt kuinka äitini kasvatti meitä yksin ja niin minä teen. Minä sain äidin esimerkistä voimaa ja sanoin ja sanoin... sitä, että olen nainen ei tarkoita, että en pysty kasvattamaan tytärtäni. Minulla on käteni, jalkani ja minä kasvatan lapseni yksin. Minä en halunnut palata mieheni luokse. Hän lupasi aina, että hän muuttuisi.. että, ei joisi eikä löisi minua ja minä annoin aina anteeksi ja päädyin raskaaksi liian monta kertaa.

P4: estábamos en juzgado todo pero pensé, pensé cosas... ya tengo dos hijos... y que cosa voy a hacer, mis hijos están pegados a su papá, pero en mi pensamiento otro era, voy a trabajar, acaso no voy a trabajar, acaso no tengo mano, no tengo pie? Yo voy a luchar por mis hijos decía..

Suom.: olimme tuomarin edessä ja minä ajattelin, ajattelin ... minulla on lapsia... mitä teen, lapseni ovat kiintyneet isäänsä, mutta toisaalta mietin, että minä teen töitä, miksi en tekisi, eikö minulla ole käsiä ja jalkoja? Minä menen eteenpäin lasteni takia.

8.3 Lasten hyvinvointi ja kasvatusta

8.3.1 Lasten tulevaisuuteen panostaminen

Vastaajina olleet äidit tuovat esille oman panoksensa lasten tulevaisuuteen, jotta heillä olisi paremmat mahdollisuudet kuin heillä itsellään on ollut. Vastauksissa on mahdollista huomata naisten koulutustaso ja sen vaikutus lasten tulevaisuuteen panostamiseen. Uskomus siitä, että heidän lapsensa ovat tarkoitettu jotenkin parempaan maailmaan kuin vahvistuu tässä luvussa. Samalla esiintyy naisten huoli lasten nykyisestä tilanneesta ja tulevaisuuden toivottuja tavoitteita.

P6: Si, antes, a veces no conocía todavía, entonces como tal lo tenía a mis hijas, pero ya ahora con todo esto que estoy viendo, ahora ya tengo que decir ya que, tengo que cambiar de alguna manera para poder este, para que vayan ellas hacia adelante, tengo que dar ejemplos, tengo que decir que yo como madre, como mujer, en cualquier... mis hijas ya se dan cuenta en esos momentos. Porque a veces cuando le gritas, cuando le dice que no sabes, que tú eres así, entonces en ahí entra la humillación, entonces eso lo que los niños ya no pueden mas socializarse.

Suom.: kyllä, aikaisemmin, välillä minä en tiennyt vielä ja minä kasvatin lapseni niin kuin tapana oli kasvattaa. Mutta nykyään, kaiken sen kanssa mitä minä näen, nyt minä sanon, että minun on muututtava, jotta lapseni voivat mennä eteenpäin, minun on näytettävä esimerkiksi, minun on sanottava, että minä, äitinä ja naisena, kaikkialla ... lapseni tällä hetkellä huomaavat jo... koska, joskus kun huudan heille, sanon heille, että he eivät osaa, että he ovat näin ja näin... nöyryytät heitä ja myöhemmin lapset eivät osaa enää olla vuorovaikutuksessa.

P5: eso no más yo seguí como mi padre, como han vivido, eso no más yo quería seguir pero ahora ya me cambie. Antes como tenían estudio, no preocupaban como estudiar, hasta yo también no he terminado hasta mi primaria no, hasta quinto de primaria no más yo tengo, ya estoy cambiando, no quisiera como yo mis hijos, mis hijas no o con mi familia, siempre yo digo no, terminen su secundaria siquiera no, tengo que apoyar, tengo que cambiar a mi hijos, que sea más que yo pues ya.

Suom.: sitä minä vaan seurasin, miten minun vanhemmat elivät, silloin vaan sitä minä halusin seurata, mutta kaikki on muuttunut. Aikaisemmin heillä ei ollut koulutuksia, eivät huolineet sitä, jopa minä en ole suorittanut peruskouluani loppuun asti. Opiskelin viidenteen luokkaan asti, mutta minäkin olen muuttumassa, minä en halua samaa lapsilleni tai perheelleni. Nykyään minä kannustan heitä opiskelemaan, minun on pakko tukea heitä, minun on muokattava lapsiani, jotta he olisivat enemmän kuin minä olen.

P3: Yo le digo no, pero hija tienes que estudiar, para qué, para que de repente puedas ir al, este, al colegio presidencial, entonces estudias, doctora vas a ser, le digo y me dice, si mami yo voy a estudiar, así me dice no, entonces en todo eso yo veo cambio no. Antes no trataba bien a mis hijos... alimentación de repente, no he alimentado bien a mi hijos. De repente no le he dado suficiente atención, no le dado alimentación bien y ahora a los demás si. Entonces, como te podría decir, yo quiero que sean profesionales mis hijos, por qué, porque no quiero que sufran igual que yo.

Suom.: minä sanon tyttärelleni, että hänen täytyy opiskella, jotta hän voisi opiskella paremmassa koulussa. Sinä opiskelet ja myöhemmin sinusta tulee lääkäri ja hän vastaa, kyllä äiti, minä opiskelen. Siinä minä näen eron. Aikaisemmin minä kohtelin lapsiani huonosti, kenties annoin köyhää ravintoa, en ole huolehtinut hyvin heidän ravinnostaan. Kenties en ole antanut tarpeeksi huomiota heille, mutta nuoremmille minä annan kyllä. Miten minä voisin sanoa, että minä haluan, että lapseni hankkivat ammatin, koska en halua, että he kärsivät kuten minä olen kärsinyt.

P2: y dije no, mi hija que sea líder, porque si yo tengo esta dificultad porque no le voy a formar a ella, que salga no. Y la lleve a una academia de oratoria, está en esa academia, de etiqueta social, no se que cosas más para que aprenda, para que sepa valorarse también y no tenga ese temor de enfrentar a la sociedad, de saber expresarse, saber decir lo que quiere decir.

Suom.: minä sanoin, että lapsellani on oltava johtajan ominaisuuksia, koska minulla on vaikeuksia siinä ja miksi en antaisi lapselleni niitä valmiuksia hänen kasvatuksessaan. Minä laitoin lapseni akatemiaan, jossa opetetaan julkista puhumista ja etikettiä muun muassa. Tämä kaikki, jotta hän oppisi arvostamaan itseään paremmin ja osaisi toimia yhteiskunnassa hyvin ja ilman pelkoa. Hän oppisi puhumaan laajasti ja ilmaista juuri sen, mitä hän ajattelee.

8.3.2 Lapset voimavarana

Tähän kohtaan ei ollut mahdollista sijoittaa haastateltujen naisten vastauksia, koska heidän kokemuksensa olivat pikemminkin oman lapsuuden kokemuksia voimavarana eikä kokemuksia heidän omista lapsistaan. Haastattelujen sisällöstä huolimatta onnistuin huomaamaan kuinka käytännössä lapset kyllä osallistuivat kodin ja arkipäivän aktiviteetteihin hyvin aktiivisesti ja

heille annettiin vastuullisia tehtäviä, kuten tuoreen heinän varastoiminen. Isommat lapset olivat vastuussa pienemmistä sisaruksistaan vanhempien ollessa pois kotoa, hoito sisälsi ruoan tekoa muun muassa. Ainoa esimerkki oli kenties seuraava, kun P7 kertoo miten asiat olivat kotona, kun hän oli pieni ja mitä hän teki kun hänen omat lapsensa olivat pieniä.

P7: entonces mi mama decía no, ya que no has lavado en ese plato vas a comer, nos decía no, aunque sea que este lloviendo que este haciendo frio, si o si, tu tenias que lavar los platos aunque sea en la noche, pero que es lo que yo hacia con mis hijas, yo a veces tenia pena de mis hijas, no yo no puedo hacer así a mis hijas no, yo lo hacia todo, pero eso lo hice mal, en eso parte falle. Y no, después me corrijo y yo les digo, sabes que hija, yo porque hacia estas cosas, por que no les hacia despertar tan temprano, porque yo sufrí así, y no quería que ustedes sufran igual que yo. Pero en parte lo estoy haciendo mal, pero en parte de repente por no querer hacerles sufrir, pero de ahí para delante vamos a trabajar todos por igual, sea frio sea cliente, por igual, no entonces, a veces las cosas hay que hacer como madre pensándolo bien.

Suom.: äitini sanoi silloin, kun olin pieni... kun et ole pessyt lautasta, nyt syöt samasta lautasesta. Meidän oli pestävä lautanen, vaikka ulkona olisi satanut vettä tai olisi ollut liian kylmä, jopa pimeä. Mutta minä en ole kasvattanut lapsiani samalla tavalla. Minä säälin heitä ja en halunnut pakottaa heitä samoihin toimipiteisiin, mutta siinä minä erehdyin. Korjasin tapani ja selitin lapsilleni, että en halunnut, että he kärsivät niin kuin minä pienenä, mutta huomautin, että olin tehnyt väärin. Siitä päivästä lähtien kaikki tekisivät yhtä paljon töitä kotona, sataisi ulkona tai ei. Joskus, äidin näkökulmasta, asiat on mietittävä hyvin.

8.3.3 Kasvatus ja väkivalta

Tässä nähdään kuinka vanhat traditiot ovat hyvin läsnä, kuten ”el chicote” eli piiska. Vastauksen perusteella voi huomioda, että väkivalta on tavallista lasten kasvatuksessa ja lievää väkivallan käyttöä ei nähdä huonona asiana. Nähdään kuitenkin, että kun kasvatuksessa käytetään paljon väkivaltaa, sitä pidetään selvänä väärinkäytöksenä. Suurin osa vastaajista oli kokenut henkilökohtaisesti väkivaltaa lapsena ja he ovat toistaneet samanlaista kasvatuskeinoa omien lasten kohdalla.

P4: por ahora te perdono, no te voy a tirar, eso tirar chicotecito, eso siempre no, su latiguito.. pero ya no me vuelves a hacer... pero de esa cosa te he pegado, pero en otra vez ya no te voy a pegar en vano no?

Suom.: ... mutta nyt minä annan anteeksi, en anna sinulle piiskaa. Sitä piiskaa, sitä aina, vähän piiskaa... mutta älä tee sitä samaa uudestaan... sen takia minä olen lyönyt sinua, mutta joku toinen kerta en enää lyö sinua turhaan, eikö?

P4: Claro en las calles también, justo mi esposo... una su mamá le dice viene, le agarra a un chiquita hijita y termina en la pista con la patada.

Suom.: kadullakin sitä näkee... vähän aika sitten mieheni... yksi äiti kutsui lapsensa ja yhdestä potkusta lapsi päätyi kadulla, autokaistalle.

P3: Pero al día siguiente, de vuelta cuando se iba a trabajar mi papá, me llevaba con mentiras, mi mamá. Y me colgaba así con sogas arriba y me pegaba con palos... yo, no sabía que hacer si peleaba, me alteraba creo y le pegaba a mis hijos. Y esa era mi este... si cualquier cosa, persona me decía, también yo le respondía.

Suom.: seuraavana päivänä isäni meni töihin ja äitini valehtelemalla vei minut takasin ja löi minua. Sitoin minut köysillä ylös ja löi minua puukepillä.... Minä aikuisena, en osannut reagoida kun riitelin, suutuin ja löin lapsiani. Se oli minun... jos joku sanoi jotain minulle, minä vastasin myös vastaavasti.

P1: Si, antes cuando eran más pequeños, a veces yo les echaba látigo sin conocer sus derechos de los niños, no. Pero ahora que he aprendido tiene derechos tanto, y a veces me lamentaba de siquiera de echar látigo así, a mis hijos, a veces por gritar no, con lisuras a así un rato, cuando me daba cólera le insultaba...

Suom.: kyllä, aikaisemmin, silloin kun lapseni olivat pienempiä, joskus minä annoin heille piiskaa, tietämättä heidän oikeuksiaan. Mutta nyt kun olen oppinut, että heillä on oikeuksia, nykyään minä kadun sitä, että löin heitä tai huusin heille... rumalla kielellä välillä, kun olin suuttunut minä huusin loukkaavasti heille.

8.3.4 Kulttuurin ja perinteen siirtäminen

Tässä osiossa esiintyy ristiriitaisen kulttuurin ja perinteen siirto. Naisten vastausten perusteella on mahdollista havaita heidän ymmärtävän omaa käytöstään sekä eri sukupolvien näkemyksiä kasvatuksesta. Tämän ymmärtämisen takana löytyy kuitenkin vanhat vahvat kuviot sukupuolisuudesta ja sukupuolten jaetusta asemasta yhteiskunnassa, joka kaikesta huolimatta siirtyy tuleville sukupolville arkisten aktiviteettien kautta.

P7: Entonces yo les escuchaba a mi abuelita, por qué ustedes van a la escuela, mis hijas casi no iban, porque... yo casi no he estudiado, así hablaba mi abuelita pero .. en cambio mi papá me decía vas a estudiar, si estudias, ahora en Lima tus primos son profesionales decía no...

Suom.: silloin minä kuuntelin isoäitiäni, miksi te menette kouluun? Minun lapseni eivät ole käyneet tai tosi vähän, minä itse en ole käynyt ollenkaan... mutta toisaalta isäni innosti minut opiskelemaan. Hän sanoi, sinä opiskelet, Limassa serkkusi ovat hankkineet jo ammatin... näin hän sanoi.

P5: entonces mis hijos seguirán así no mas pues como estoy viviendo en mi hogar así seguirán ellos también no, si si yo voy a pasar malas vidas como en mi hogar o pasan peleando con mis pareja entonces eso seguirá pues mi hijo también, pero ahora ya estoy cambiando yo también.

Suom.: sitten, lapseni elävät niin kuin minä, niin kuin minä elän kodissani. Jos minä vietän huonon elämän, jos he näkevät mieheni ja minun riitelevän, sitäkin he luultavasti matkivat omassa elämässään, mutta nykyään minäkin olen muuttumassa.

P3: Ahora no puede mi hijo, a veces se siente solo, no hay quien lo controle creo en Ayacucho, como es varón no...

Suom.: tällä hetkellä vanhin lapseni ei pysty enää, joskus hänestä tuntuu yksinäiseltä. Luulen, että siellä, Ayacuchossa, ei ole ketään, joka voisi kontrolloida häntä, siis kun hän on poika...

P1: Los niños ven como los padres golpean a sus mujeres y eso aprenden

Suom.: Lapset näkevät kuinka miehet lyövät vaimoansa ja sen he oppivat.

9 Johtopäätökset

Tässä laadullisessa tutkimuksessa tarkoitus oli tutkia Perun maaseudun alkuperäisväestön naisten käsityksiä omasta sosiaalisesta asemastaan. Kahden kuukauden aikana havainnoin heidän ympäristöään ja teemahaastattelujen avulla lähestyin naisten arkielämää sekä arvomaailmaa. Valitsin fenomenografian tutkimusmenetelmäksi, koska kuten aikaisemmin mainitsin, tämä menetelmä hyväksyy sen, että kokeminen ja käsittäminen ovat yksilöllisiä. (Huusko & Paloniemi 2006: 165).

Esitän tutkimuksen päätelmät erilaisten toiminnan ympäristöjen kautta, jotta teemat ja naisten vastaukset olisivat johdonmukaisesti esitetty. Skenaariona toimivat tutkimuksen pääteemat: identiteetti, voimaantumisen, lasten kasvatusta ja hyvinvointi. Teemojen avulla vastaan tutkimusongelmien kysymyksiin, sillä naisten käsitykset äitiydestä, kasvatuksesta ja omasta sosiaalisesta asemastaan ovat sidoksissa toisiinsa hyvin vahvasti.

9.1 Identiteetti

Naisten vastausten perusteella heidän yhteiskuntansa tarvitsee vielä aikaa, jotta se olisi valmis vastaanottamaan avoimesti myös naisia asemiin, joissa on vaikutusvaltaa. Vahva machokulttuuri ja patriarkaalinen yhteiskunta vaikeuttavat sukupuolista tasa-arvoa monissa tapauksissa arkielämässä sekä yhteisön tehtävissä. Tämän lisäksi naisten vähäinen koulutus ja tietämättömyys omista oikeuksistaan vaikuttavat naisiin negatiivisesti.

Naisten vastauksista oli mahdollista havaita kielteisiä tunteita heitä kohtaan sosiaalisen asemansa, taustansa ja sukupuolensa takia. Tutkimuksessa esitetyn teoreettisen näkökulman kautta näyttää siltä, että Latinalaisessa Amerikassa on vielä paljon negatiivisia ennakkoluuloja alkuperäisväestöä kohtaan, varsinkin alkuperäisväestön naisedustajia kohtaan. Tutkija Maruja Barrigin (2001:11) kuvaus alkuperäisväestön naisedustajasta ilmeni osuvasti myös naisten omissa ajatuksissa. Heidän vastauksensa vahvistavat, että naisten kapasiteettia ja suorituskyyä epäillään jatkuvasti, jopa omassa yhteisössä. Heidän on hyvin vaikea esiintyä omassa yhteisössä ilman ”ulkopuolista” tukea. Tukea, jonka he tarvitsevat oman äänensä arvostamiseen. Maan virallinen kieli on espanja, mikä tarkoittaa, että viralliset tilaisuudet ovat espanjaksi, joka ei ole tutkimuksen naisten äidinkieli. Tämä tuo lisää vaikeuksia naisille ja vaikuttaa suoraan naisten itsevarmuuteen ja itsetuntoon.

Naisten vastauksista oli kiinnostavaa huomata, että ennakkoluuloista huolimatta heidän elämäntapansa ja elämäntavotuksensa ovat vahvoja ja arjessa läsnä. Keskusteluissamme ei tullut esille missään vaiheessa häpeä omasta alkuperästä tai heidän edustamastaan yhteisöstä.

Naisten rooli perheessä on hyvin vahva. Vastausten perusteella heidän olemassaolonsa pyörii perheiden ympärillä. Heistä tuntuu, että he ovat perhettä varten ja koko perheen hyvinvoinnin vastuu oli heidän. Heidän äitiytensä oli kaikissa tapauksissa vahvempi kuin mikään muu. Vastausten premissillä voi päätellä, että he ovat ennen kaikkea äitejä, sen jälkeen vaimoja ja viimeisenä naisia.

Heidän näkemyksensä omasta asemastaan vahvistaa Hallin näkemystä ristiriitaisesta identiteetistä siitä, kuinka sama nainen, joka vahvasta ja johdonmukaisesta elämäntavotuksesta ja elämäntavoista huolimatta, voi olla samanaikaisesti aliarvioitu omassa yhteisössään. Naiset tuntevat välillä olevansa jossain määrin vahvoja, mutta mitä isompi heidän toimintaympäristönsä on, sitä heikommaksi he kokevat itsensä. Hallin(1997: 234- 237) antropologinen näkökulma, jossa luodaan erilaisuuden merkityksiä, on vahvasti esillä tässä osuudessa, sillä naisille annetaan virhellinen ja jopa negatiivinen luokittelu.

9.2 Voimaantuminen

Naisten asenteet yhteiskuntaa kohtaan näyttävät olevan toiveikkaita ja positiivisia. Monet heistä ovat jo tällä hetkellä oman yhteisönsä tunnustettuja auktoriteetteja ja he haaveilevat suuremmasta vaikutusvallasta tulevaisuudessa. Robert Adamsin (1996: 2-6) mainitsema konsepti, jossa tietoisuuden lisääminen on tekemisissä voimaantumisen kanssa, on vahvistettu naisten vastauksien avulla. Koulutuksien myötä nämä naiset ovat löytäneet vahvuutensa ja pyrkivät käyttämään sitä parantaakseen asemaansa ja tuottaakseen yhteisönsä hyvinvoin-

tia. Osa kertoi kasvaneensa ihmisenä, koska nykyään he pystyvät keskustelemaan esimerkiksi aviomiehensä kanssa, kun aiemmin heidän vuorovaikutuksensa oli rakennettu pelon varjolla.

Vastauksien perusteella oma äiti oli ja on edelleen vahvin rooli elämässä, johon he peilaavat joka kerta, kun he kohtaavat ongelmallisia tilanteita. Heille oma äiti on esikuva vahvuudesta ja päättäväisyydestä. Monet ovat sitä mieltä, että ilman äitiään heidän oma tulevaisuuden ennusteensa olisi ollut vielä heikoimpi. Cyrulnik (2012: 8) mainitsi aikaisemmin kuinka asiat muuttuvat, kun niiden ympärille rakennetaan tarina, joka auttaa ymmärtämään, miten joku on pystynyt muuttamaan kurjuuden ihmeeksi. Naiset ovat ymmärtäneet oman lapsuuden kurjuudet heidän äitiensä tarinoiden avulla. Heidän äitiensä esimerkki muuttui ihmeeksi heidän silmissään ja he näkivät sen seuraamisen arvoisena.

Suurin osa heistä oli sitä mieltä, että ilman formaalia koulutusta ja ilman muuta lisäkoulutusta olisi ollut vaikea saavuttaa, sitä mitä he ovat saavuttaneet. Vaikka monet heistä eivät ole käyneet peruskoulua loppuun asti, projektin myötä he saivat mahdollisuuksia kouluttautua lisää. Koulutuksien vaikutusta näkyy siinä, että he ovat vahvistaneet itseluottamustaan ja nykyään uskovat vahvasti, että he pystyvät toteuttamaan unelmiansa.

Mielenkiintoista oli havaita, että vastaajien keskuudessa oli kuitenkin pieni osa, joiden halu parantaa omaa sosiaalista asemaansa oli vahva jo ennen projektiin saapumista. Siitosen (Siitonen & Robinson 2001) mukaan voimaantumisen ydinajatus on, että prosessi lähtee ihmisestä itsestään. Tämä pieni osa naisista oli juuri hyvä esimerkki siitä, kuinka henkilökohtainen tämä prosessi voi olla. Heissä näkyi uudenlainen nainen, joka pystyi pärjäämään yhteisön tehtävissä yhtä hyvin kuin yhteisön miehet. Kysyessäni mistä se voima tuli, osa heistä viittasi omaan äitiinsä ja osalla ei ollut siihen selityksiä.

9.3 Lasten hyvinvointi ja kasvatusta

Tässä kohdassa tulee vahvasti esille kuinka koulutus on vaikuttanut naisten käyttäytymiseen ja heidän arvoihinsa lasten kasvatuksessa. Jokainen heistä oli ennen projektia lyönyt lapsiaan säännöllisesti. Monet heistä olivat sitä mieltä, että he eivät osanneet puhua, eivätkä keskustella kasvatuksesta, vaan lyöminen oli selkeä ja ainoa ratkaisu. Keskusteluissamme monet kaatuivat lyöneensä lapsiaan. Arvokas ihmiselämän käsitys on Tapio Puolimatka (2010 :27) mukaan kasvatuksen tärkeä edellytys. Tästä syntyy automaattisesti kysymys, millaista on arvokas elämä näille naisille?

Valitettavasti tämänkaltaisen perheväkivallan muoto on edelleen läsnä heidän arjessaan, jopa tutkimuksen äitien joukossa, sillä pienimuotoinen väkivalta ei ole vielä luokiteltu väkivallaksi lapsia kohtaan. Puolimatka (2010:15) on sitä mieltä, että vanhemmilla on oltava näkemys

kasvatuksesta ja hyvästä. Vanhempien on tehtävä valintoja ja niiden tekemättä jättäminen tai välinpitämättömyys ovat myös valintoja. Arjessa oli mahdollista havainnoida, että pieni rutistus tai nöyryytys ja vastaava käyttäytyminen lapsia kohtaan on edelleen hyväksyttyä. On vanhempia, jotka valitsevat rangaista lasta lyömällä.

Tämän negatiivisen kierteen sisällä lasketaan myös erilaisia sosiaalisia käyttäytymismalleja, joita lapset oppivat aikuisten esimerkkien kautta. Aikaisemmin esitetty Banduran (1971) sosiaalisen oppimisen teoriaa on mahdollista jollainlailla konkretisoida tutkimusten naisten perheissä. Lapset oppivat vanhemmiltaan tiettyjä käyttäytymismalleja, joihin kuuluu muun muassa sukupuolien epätasa-arvo perheessä ja yhteisössä sekä hyväksytty perhe ja lähisuhdeväky kivalta.

Tästä huolimatta keskusteluissamme monet naiset olivat sitä mieltä, että koulutuksien kautta he olivat oppineet kuinka lasta kasvatetaan ja mitä he tekivät väärällä tavalla. Suurin osa heistä mainitsi, että nykyään he keskustelevat lastensa kanssa ja jaksavat selittää heille minä takia asiat ovat niin kuin ovat. Vaikka pientä rutistusta on edelleen käytössä, oli myös mahdollista havaita, että lasten hyvinvointi ja lasten tulevaisuuteen panostaminen oli ensimmäisenä äitien listassa. Äidit panostivat paljon enemmän pienten sisarusten kohdalla verrattuna isompiin sisaruksiin, sillä he huolehtivat paremmin lasten ravinnosta, koulutuksesta ja hyvinvoinnista, koska heillä on nykyään tietoa paremmasta tavasta kasvattaa omia lapsiaan.

Filosofi Juha Varton (2001:20) kysymys on hyvin osuva ”olemmeko me niitä aikuisia, joiksi nykyisten ja tulevien lasten olisi kasvatettava.” Monet äidit olivat sitä mieltä, että heidän lastensa tulisi kasvaa paremmiksi ihmisiksi kuin he itse ovat. Sellaiseksi ihmisiksi, joilla on hyvä ammatti, hyvä työ sekä parempi elämä kuin omilla vanhemmilla. Äitien puheesta oli mahdollista havaita pelkoa ja toivoa saman aikaisesti. Maaseudulla elämä on raskaampaa ja vaikka toisaalta kaupunkilaiselämä on helpompaa, heidän mielestään se voi olla myös vaarallisempaa.

10 Pohdinta

Tämän tutkimuksen tarkoitus on ollut kartoittaa alkuperäisväestön naisten käsityksiä omasta sosiaalisesta asemastaan. Tähän tutkimukseen osallistui yhdeksän naista Apurimacin alueelta, joista kaikki olivat haastattelun aikana osallistuneet Paz y Esperanzan organisaation projektiin. Tutkimus on laadullinen tutkimus, johon on kerätty pieni ryhmä otoksena tutkittavaksi. Tutkimuksen kohdejoukon pienestä koosta johtuen ei voida aukottomasti yleistää, että naisilla, joiden asuinalue on Perun vuoriston maaseutu ja jotka kuuluvat alkuperäisväestöön, olisi samat olosuhteet kaikkialla, mutta tutkimuksen ryhmän perusteella ja tutkitun teorian avulla uskallan väittää, että todellisuudessa tämä pitää melko hyvin paikkansa, niin Perussa kuin

Ecuadorissa ja Boliviassakin, joissa inkujen valtakunta on ollut vahvimmillaan. On kuitenkin mahdollista vielä suurentaa aluetta koko Etelä-Amerikan alueeseen, sillä löytyy paljon tutkimuksia ja kirjoituksia alkuperäisväestön asukkaiden haasteista ja problematiikasta tällä hetkellä.

Opiskelijan näkökulmasta tutkimus on ollut mielenkiintoinen matka. Se on avannut minulle uusia näkökulmia elämääni ja lisännyt polkuja valitulle ammatilleni sekä vaikuttanut myös henkilökohtaisella tasolla. Tutkimuksessa on monta teemaa, joita olisi hyvä pohtia ja ajatella, että jotta pohdinta olisi johdonmukainen muiden osien kanssa, ryhmittelen sen kolmeen eri alueeseen, josta ensimmäinen on identiteetti, toinen yksilön voimaantuminen ja kolmas lasten hyvinvointi ja kasvatus.

Projektin päällikkö ehdotti, että olisi helpompi lähestyä naisia, jos tutorini valitsisivat haastateltavat naiset puolestani. Olin tietoinen siitä, että valikoitumisprosessissa olisi voinut esiintyä heikkoja puolia, sillä minä en tuntenut näitä naisia ja ohjaajien haluttu näkökulma olisi voinut tulla herkemmin esille. Toisaalta on mahdollista, että heidän asiantuntijuutensa teeman ja ryhmän suhteen auttoivat siinä, että heidän valitsemansa haastateltavat henkilöt auttoivat minua tuomaan esille juuri tutkittavia teemojani.

10.1 Identiteetti

Sama nainen, josta puhutaan yleensä halveksivasti, koska hän on köyhä ja monesti lukutaidoton, jaksoi puhua minun kanssani omasta elämästään ja uskalsi kysyä minulta neuvoja. He olettivat, että minä tietäisin enemmän ja osaisin paremmin kuin he, mutta mielestäni asia ei ollut näin yksinkertainen. Todellisuudessa heidän osaamisen alueet olivat erilaiset kuin minun, mutta he ymmärsivät tämän erilaisuuden ainoastaan haitaksi heille.

Monesti pohdin, miksi tämä nainen, joka on mielestäni viisas, ei ole osannut ajatella, että hänen kohdallaan asiat voisivat olla myös toisin, jos hän itse haluaisi. Keskusteluissamme pyysin heitä kertomaan minulle, mitä heidän mielestään heidän oma yhteiskuntansa odottaa heiltä. Pyysin heitä miettimään kuinka ne odotukset kohdistuvat heihin rooleittain. Valitsin heille kolme eri roolia, naisena, äitinä ja kasvattajana. Huomasin monesti, että osalle heistä oli vaikea erottaa naisen roolia äidin roolista, mutta vaikeampaa oli kuvitella muiden odotukset heitä kohtaan. Monesti heillä ei ollut edes omia odotuksia itselleen, joka varmasti vaikeuttaa hahmottamaan suurempia ympäristöjä, kuten kokonaisia yhteisöjä.

Ecuadorilaisen psykoterapeutin Ambrossin väitteet voivat kenties avata lukijalle naisten elinympäristöä paremmin. Hän väittää, että vaikka on olemassa uusia sosiaalisia koodeja, suhde naisten ja hedelmällisyyden, raskauden, synnytyksen ja lasten hoidon välillä on pysy-

nyt samana alkuperäisväestön yhteisöissä. Ambrossi jatkaa niin, että jos nainen on olemassa ja on tärkeä, se johtuu ensisijaisesti hänen äitiydestään. (Ambrossi 2004 :63). Tämä näkemys korostaa näin, että naisen arvo tällaisessa yhteisössä, riippuu suoraan naisten hedelmällisyydestä eikä mistään muusta.

Aikaisemmin mainitsin, että tutkimuksen osallistujat, joiden kanssa keskustelin, olivat osallistuneet Paz y Esperanzan projektiin jo kolmatta vuotta. Tutkiessani huomasin, että osa heistä oli poistunut toiminnasta monista eri syistä. Useasti kyseessä olivat perheen riidat tai kyllästyminen toimintaan. Monesti kuulin naisten puheista, että osa naisista oli sitä mieltä, että toiminta oli liian raskasta heille ja heidän perheellensä. Tästä huolimatta haastattelussa tuli esille tällaisen kolmannen sektorin työn tärkeys. Rouva 1. kertoi minulle omista kokemuksistaan ja samalla totesi, että ”väkivalta tapahtuu, koska emme tunne oikeuksiamme. Tarvitsemme koulutuksia. Koulutukset, joita olen saanut, ovat avanneet silmiäni.”

Tulosten kohdalla todettiin kuinka vaikeaa alkuperäisväestön naisilla on jopa omassa yhteisössään verrattuna kantaväestön naisedustajaan kaupunkialueilla. Heihin kohdistuu vahvoja ja useimmiten negatiivisia ennakkoluuloja. Tuloksissa vältin puhumasta heidän uskonnostaan, koska teema on hyvin laaja ja minun olisi pitänyt avata katolilaisen uskonnon maailmaa myös teorian kautta, joka olisi kenties laajentanut tutkimustani liikaa eri suuntiin. Siitä huolimatta uskallan pohtia, kuinka vahvasti roomalaiskatolilainen uskonto on vaikuttanut naisten elämään. Eräässä haastattelussa tuli ilmi, että vaikka naiset olivat saaneet lisää koulutuksia voimaantumisen, naisten neuvot toisilleen olivat edelleen uskontoon liittyviä. Tässä pieni osa haastattelusta, jossa lisää koulutuksia saanut nainen neuvoo toista naista: Rouva 4: ”...se sinun on ymmärrettävä, sanoin hänelle, sinun on ymmärrettävä, sinun on oltava passiivinen. Pyydä Jumalaa vaihtamaan sinun sydämesi, ahdistuksesi, jotta et olisi näin enää... Pyydä Jumalalta, puhu kauniisti...” Tämä nainen antoi toisen ymmärtää, että hänessä itsessään oli se ongelma, eikä muualla ja että vain Jumala voisi auttaa häntä.

Myöhemmin sain tietää, että neuvottu nainen oli perheväkivallan uhri ja hänen ahdistuksensa oli tullut siitä ja omasta voimattomuudesta sitä vastaan. Hän ei tiennyt enää miten reagoida, joten hän oli ruvennut itse väkivaltaiseksi. Olin hämilläni ja neuvoton kuunnellessani kertomusta, koska neuvoja oli niin varma neuvostaan. Olisi ollut tietenkin väärin kyseenalaistaa hänen uskomuksensa, mutta tietysti päässäni pyöri monta erilaista tapaa, joilla olisi mahdollista parantaa naisten käsityksiä monista asioista. Myöhemmin oli vaikea palata teemaan takaisin, sillä keskustelu oli hänen omasta elämästään eikä toisen rouvan elämästä.

Tämän tapauksen takia olen sitä mieltä, että jokaisen projektin, joka on suunnattu heille, pitäisi avata monia erilaista teemoja, jotta heidän voimaantumisen prosessinsa alkaisi projektin kanssa, mutta kestäisi koko heidän elämänsä. Valitettavasti projektit päättyvät ja samalla

prosessi heikentyy monissa tapauksissa. Tässä tapauksessa projekti kuuluu kristilliselle organisaatiolle, joten kuvittelisin, että Jumalasta ja Jumalan teoista ei ole puhuttu kuin yhdellä ja samalla tavalla ainoastaan.

Toinen asia identiteetistä, josta mielestäni on tärkeä puhua, on häpeäntunne, joka valitettavasti kulkee alkuperäiskansojen kanssa. Eliana Champutiz, ecuadorilainen mediatutkija, mainitsi, että yhteisöjemme kantaväestö tunnustaa pelkästään valkoisen eurooppalaisen isän eikä alkuperäisväestön kuuluva äitiä. Hänen mukaansa jokaisen meistä pitäisi kysyä itsestään ”missä olen syntynyt?” ja näin saamme vastauksen kysymykseen keitä olemme. (Champutiz 2013). Champutiz itse kuuluu ecuadorilaiseen alkuperäiskansaansa ja on sitä mieltä, että rasismin ketjut ainakin Ecuadorissa ovat järjestelmällisiä. Tutkitun teorian perusteella on mahdollista sanoa, että tämä pätee myös muiden maiden järjestelmiin.

On vaikea ajatella, että ihminen voi olla ylpeä omasta alkuperästä, jos muiden ryhmien edustajat halveksivat sitä. Terveysasemilla ja erityisesti naisille tarkoitetuissa terveyspisteissä naishoitajat käyttäytyvät hyvin harmillisesti, kun hoidossa on alkuperäisväestön naisedustaja. Keskusteluissamme naiset valittivat huonosta kohtelusta. Eikö koulutuksen tarkoitus ole valaista ihmistä monella tasolla? Valitettavasti näyttää siltä, että hoitajien käyttäytymisessä on pikemminkin tapahtunut taantumista. He luulevat olevansa parempia kuin asiakkaansa, mutta miksi?

Helsingin sanomissa oli kirjoitus tanssitaiteen maisteri Sonya Lindforsista ja hänen halustaan käsitellä omaa identiteettiä taitelijan työssään. Mielenkiintoista on, että tämä koulutettu kaupunkilainen nainen, oli sitä mieltä, että teema on ”niin lähellä, että se on pelottava ja haastava.” (Ylitalo 2013: 39). Kuvitelkaa kuinka vaikeaa on tutkimuksen naisille käsitellä samaa aihetta omalla osaamisella.

Andrea Pequeñon tekstissä esiintyi ajatus sellaisesta liikkuvasta kulttuurista, mestitsien ja alkuperäisväestöjen välissä, sellaisesta joka olisi jatkuvassa muutoksessa (Pequeño 2009: 166). Asuessani Etelä-Amerikassa huomasin jo pienestä asti kuinka molempien kansojen traditiot ja tavat kohtaavat toisensa ihmisten arjessa. Siksi Pequeñon idea kuulostaa idylliseltä, jos siihen yhdistetään Champutiksen ajatus siitä, että kolonisaation vaikutuksista pitää päästä eroon siten, että ihmiset tunnistaisivat oman alkuperäisen kulttuurinsa ja oppisivat arvostamaan sitä, kunnioittaamaan toisiaan ja hyväksymään, että olemme erilaisia ja se on hyvä asia. (Champutiz 2013). Maaolisi sittenkin parempi paikka kaikille meille.

10.2 Voimaantuminen

Haastattellessani rouva 2 välillä minusta tuntui, että hän toisti samat asiat, mitkä hän oli kuullut jossain koulutuksessa. Hänen vakaumuksensa oli aito, mutta mielestäni hän ei kyennyt kertomaan ajatuksiaan toisella tavalla, vaan toisti samoja sanoja jatkuvasti. Toisaalta hyvin mahdollista on, että minä en osannut kysyä osuvasti tai hän ei osannut oikeasti käyttää muita sanoja, sillä puhuimme keskenämme minun äidinkielelläni, emmekä hänen. Tämä tapaus muistutti naisten reaktioita quechuankielisissä koulutuksissa verrattuna espanjankieliseen koulutukseen. Ensimmäisissä naiset osallistuivat enemmän ja niissä kuului jatkuvaa pientä keskustelua heidän välillään, kun taas toisissa koulutuksissa he vastaanottivat tiedot passiivisemmin. Tämä pätee myös haastatteluuni. Jos vain olisimme puhuneet samaa kieltä, tiedon siirto olisi ollut toisenlaista.

Tutkimusten naisten voimaantumisen prosessi oli alkanut, ainakin osalle, pari vuotta ennen tuloani, joten valitettavasti minä en ehtinyt nähdä suurempia muutoksia heidän keskuudessaan, mutta sain kuulla prosessin tuloksista jatkuvasti. Jokaisella naisella oli pieniä tai pieniä sekä isoja lapsia, joista he kertoivat minulle haastattelun aikana ja sen ulkopuolella. Suurin osa naisista oli mennyt naimisiin hyvin nuorena ja vaikka kaikki olivat valinneet oman puolisonsa, nähtiin avioliitto silti edelleen niin kuin antiikin kreikassa, jossa ”oli käytäntö, jonka päämäärä oli varmistaa oikoksen pysyvyys”. Tässä näkemyksessä tämän lisäksi oli ymmärrys siitä, että isän holhoamistehtävät siirtyvät tulevalle miehelle. (Foucault 2010 :336-337).

Haastatteluaineistosta käy ilmi, että naisten vanhemmat kehottivat heitä jäämään väkivaltaisen miehen kanssa asumaan sen sijaan, että he kannustaisivat tyttäriänsä itsenäistymisen prosessiin. He olivat sitä mieltä, että ilman miestä nainen ei selviydy yksin, varsinkin jos perheessä on lapsia. Toisaalta on hyvä huomioida tässä vaiheessa, että Perussa ei ole olemassa yhtä hyviä valtakunnallisia rakenteita eikä sosiaalisia tai taloudellisia avustuksia kuten Suomessa on. Vaikka Perussa on olemassa laki, joka velvoittaa elatusavun maksamiseen, käytännössä sitä on hyvin vaikea konkretisoida, sillä korruptio on edelleen läsnä byrokratiassa. Joka tapauksessa tässä nähdään kuinka vaikeaa on naisille hahmottaa itsestään erilaisia käsityksiä, kun hän on osalle yhtä kuin tavaraa ja tämän lisäksi voimaton ilman miestä, vaikka kuinka huono mies olisikin.

Tämä oli kuitenkin erilaista tutkimusten naisten keskuudessa. He puhuivat omasta personastaan kunnioittavasti ja heillä oli positiivisia sekä realistisia kuvia omasta tulevaisuudestaan. Samaan aikaan kun tutustuin heihin, tutustuin myös muihin naisiin, joiden elämä ja käsitykset itsestään olivat heikoilla jäillä. Yritin monesti ottaa yhteyttä naiseen, jonka elämä oli jotenkin hauraampaa kuin muiden sillä hetkellä. Vaikka en saanut häntä osallistumaan tutkimukseen, sain kuitenkin mahdollisuuden tutustua häneen. Olimme vaikeassa tilanteessa, kuuntelemassa elatusaputuomiota ja kyseinen rouva näytti hauraalta ja voimattomalta lakimiehen edessä. Oli tietysti vaikea hetki, mutta lyhyen keskustelun jälkeen sain kuvan naisesta, joka

ei olisi voinut taistella yksin. Hän pärjäsikin jotenkin muiden avulla, mutta oli selvästi muiden armoilla alusta loppuun.

Silloin minua harmitti kovasti, etten pystynyt olemaan hänelle avuksi, sillä minä en olisi voinut muuttaa asioita mitenkään, mutta tällä hetkellä, kirjoittaessani tutkimusta, muistan projektin päällikön sanat ”puhuminen on kuin terapiaa heille.” Vaikka en olisi saanut häntä haastatteluun, olisin voinut jäädä puhumaan hänen kanssaan pidemmäksi aikaa, jolloin viestini ei olisi ollut ”pahoittelen kärsimystäsi” vaan ”minä kuuntelen sinua, koska sinä ja elämäsi ovat tärkeitä.” Koulussa puhuimme paljon läsnä olemisesta, mutta silloin minä en osannut hahmottaa tätä kokonaisuutta.

Tässä tutkimuksessa on mielestäni tullut esille koulutuksen tärkeys naisten elämässä. Teoriaosassa esitin tutkimuksen, josta kävi ilmi, että taloudellinen voimaantuminen oli kenties naisten ensimmäinen mitattava askel, josta seurasi psykologinen voimaantuminen. Tutkimuksen naisten keskuudessa taloudellinen voimaantuminen oli myös havaittavissa. Osa naisista perusti pieniä yrityksiä, joista he hyötyivät suoranaisesti. Tämä ensimmäinen askel vahvisti naisten itsetuntoa ja itsevarmuutta, mikä toisaalta vaikutti naisten elämän laatuun. Koulutuksen vaikutteita on myös havaittavissa ammattilaisten keskuudessa. Kuten mainitsin aikaisemmin, suurin osa toimintaryhmästä oli koottu erilaisista ihmisistä, joiden koulutuksen taustat olivat muun muassa media-tekniikkoja, maatalouskaupan insinöörejä ja teologeja.

Heidän osaamisensa oli jossain määrin rajoitettu, vaikka he olivat hyvin perehtyneet aiheeseen sekä kohderyhmään. Heidän osaamisestaan puuttui kenties sosiaalista herkkyyttä. Heidän identiteettinsä muodostui ehkä liikaa heidän ongelmiansa kautta. Heiltä puuttui myös terveellistä etäisyyttä ongelmiin. Heillä oli kotona samat käyttäytymismallit perheissään, samat isän ja äidin roolit. Huomasin, kuinka he työn ohella, olivat etsimässä omaa voimaantumisen prosessinsa alkua. Heidän sukupolvensa etsi itselleen juuri sitä voimaa ja erilaisuutta, mistä he puhuivat tutkimuksen naisten kanssa. Lähtöni jälkeen suuri osa toimintaryhmästä lähti pääkaupunkiseudulle etsimään itselleen parempaa tulevaisuutta. Tämä on asia josta olen heidän puolestaan iloinen, koska he uskalsivat astua uuteen maailmaan, mutta toisaalta tämä varmisti ajatukseni siitä, että se mitä heillä oli, ei ollut tarpeeksi. Toki he ovat hyvin nuoria, ja jää nähtäväksi mitä he ajattelevat, kun ovat eläneet kaukana kotoa tarpeeksi kauan.

Kerran tapahtui niin, että toimintaryhmän ainoan sosiaalityöntekijä esitti kysymyksen, jonka jälkeen meinaisin pudota tuoliltani. Puhuimme aiheesta ja selitin mielipiteeni, mutta tapauksen jälkeen ajattelin, kuinka tämä nainen, joka on käynyt koulutuksen läpi voi vielä uskoa sellaisiin asioihin, joiden perusteet löytyvät uskomuksista ja tarinoista. Minä itse haluan uskoa kertomuksiin ja tarinoihin, mutta kun kyseestä on terveysriskit tai elämään muuten dramaattisesti vaikuttavat riskit, olen aina ollut kriittisempi. Tämä voi johtua kasvatuksestani,

sillä vanhempani ovat olleet hyvin kriittisiä kaiken suhteen, toisin kuin tämä nuori työntekijä. Tämän ajatuksen myötä siirrymme kasvatukseen ja lasten hyvinvointiin.

10.3 Lasten hyvinvointi ja kasvatatus

Tutkimuksen alussa tutorini ja minä keskustelimme kuinka herkkää olisi, jos haastattelisin myös perheiden lapsia. Keskustelun jälkeen päätimme, että keskustelen pelkästään äitien kanssa heidän lapsistaan. Tämä keskustelu oli tärkeä minulle, koska tutkimuksen aikana tapasin monia pieniä lapsia, joiden kanssa keskusteltiin ja naurettiin ilman tarkkaa agenda. Tutustuimme toisiimme heidän ehdoillaan.

Tutkimuksen naisilla oli useimmiten pieniä sekä vanhempia lapsia kotona. Tuloksissa tulee esille merkittäviä eroja lasten kasvatuksessa. Naiset, jotka olivat olleet pidemmän aikaa projektissa ja vastaavissa prosesseissa, huomasivat hyvin helposti kaiken, mitä olisi pitänyt tehdä toisin kun he saivat ensimmäisen lapsensa. Ensimmäisen haastattelun jälkeen, haastateltu nainen itki vieressäni vähän aikaa ja samalla hän toisti, että häntä oikeasti kadutti, että hän oli lyönyt lastaan. Toisella kertaa toinen nainen muistutti, että hän ei tiennyt mitään lasten oikeuksista ja kolmas nainen kertoi, että aikaisemmin hänen lapsensa söivät mitä sattui olemaan, hän ei huolehtinut lasten ruokavaliosta, kuten nykyään.

Tässä suhteessa näkee herkästi, että naiset, joilla on ollut jonkunlainen koulutus sekä epämuodollisia lisäkoulutuksia aikuisiällä, pystyvät näkemään lasten kasvatuksen eri näkökulmasta. Mutta mitä tapahtuu muiden kanssa? Vaikka informaatiota jaettaisiin kaikkialla, asukkaista kaikki eivät osaa lukea. Haastattelujen materiaalissa tuli esille, monta eri tarinaa, joissa lapsia kohdeltiin väärin. Naiset kertoivat olleensa surullisia, kun niin sanottu uusi tieto ei ollut saapunut aikaisemmin.

Työni liittyi pelkästään naisiin ja naisten käsityksiin, mutta perheessä oli yleensä myös isä, jonka kanssa minä en puhunut. Naiset sanoivat ymmärtävänsä lasten kasvatuksen tärkeyden, mutta entäs miehet, isoisät, enot, sedät? Nähtiin jo, että yhteisössä naisilla on edelleen heikko rooli ja perheissä naiset pyrkivät vaikuttamaan enemmän, mutta patriarkalisessa yhteiskunnassa, asiat ja asenteet eivät muutu helposti, jos yhteisöjen ja perheiden miehet eivät ole mukana prosessissa.

Ollessani Etelä-Amerikassa seurasin kaikkialla lasten erilaisia ympäristöjä ja huomasin, että kaupungit eivät ole lapsiystävällisiä, niin kuin esimerkiksi Suomessa pyrkivät olemaan. Suomessa jo varhaisessa suunnittelun vaiheessa huomioidaan viheralueet ja lasten puistot. Andahuaylasin kaupunki on kasvanut hyvin nopeasti viime aikoina. Monet selittävät kasvua huumefian myötä lisääntyneellä rahalla, joten varsinaiset kaupungin kasvun suunnitelmat ovat

tällä hetkellä olemattomia. Tämä vaikuttaa suoraan siihen kuinka vanhemmat käyttäytyvät lastensa kanssa. Julkisilla paikoilla vanhemmat ovat hyvin suojelevia, varsinkin jos aikuiset huomaavat ulkopuolisia lasten läheisyydessä.

Erässä tapahtumassa, jossa esiteltiin erilaisten kylien perinteitä, oli mukana lapsia. Esityksen aikana lapsia sai valokuvata, mutta sen jälkeen, kun he olivat esittäneet osuutensa, lapsia suojattiin ulkopuolisilta ja oli esimerkiksi vaikeampaa valokuvata heitä. Kerron tämän, koska mielestäni tämä kertoo heidän tavastaan rakastaa ja kasvattaa lapsiaan. Suomessa lapsia ohjataan tutkimaan maailmaansa, Etelä-Amerikassa lapsi elää kuplassa, jossa häntä suojataan ulkopuolisilta. Paradoksaalista tässä on se, että lapsia ei suojata samalla tavalla kodin sisällä.

Lasten kasvatuksen vaikuttavimmat faktorit tässä tutkimuksessa mielestäni ovat vanhempien koulutustaso ja tausta. Suomessa julkaistaan useasti erilaisia tutkimuksia, jossa mittarina on vanhempien koulutustaso. Alueella, jossa tutkimus tehtiin, koulutustason merkitys on mielestäni vielä vahvempi ja tärkeämpi, koska se ei ole mittarina pelkästään tietyistä suorituksista, vaan sitä seuraavat myös erilaisten sosiaalisten tasojen merkitykset, joilla on valitettavasti myös negatiivisia merkityksiä. Jos vanhemmilla on ollut koulutusta, se tarkoittaa, että omilla vanhemmilla on ollut tietty taloudellinen taso. Voimaantumisen osuudessa mainitsin, kuinka taloudellinen stabiilitteetti oli monille naisille merkittävä saavutus, josta syntyi erilaisia voimaantumisen kokemuksia eri tasoilla. Yllätyin kuitenkin, kun huomasin, että ihmisen koulutustaso oli valitettavasti ymmärretty myös niin, että koulutetut ihmiset ovat parempia kuin muut. Jos lasta kasvatetaan uskomaan, että muut ovat parempia kuin hän, koska heillä on enemmän tai parempaa koulutusta, tai enemmän rahaa, voi kuvitella minkälainen on se minäkuva, jonka lapsi omaksuu jo varhaisessa vaiheessa.

Lasten hyvinvointi ja kasvatusta on vielä hyvin herkkä aihe Etelä-Amerikassa, ja mielestäni edessä on valtavasti töitä, jotta lasten elämän taso voisi parantua myös maaseudun alueilla.

11 Lopuksi

Tässä tutkimuksessa olen yrittänyt kartoittaa suurta tutkimusaluetta monien perheiden kautta. Käytössä ollut aika oli mielestäni liian lyhyt ja seuraavalla tutkimusmatkalla aikaa paneutua perheiden tilanteisiin on oltava enemmän. Kirjoittaessani tutkimusta huomasin, että jokaisen teeman kohdalla on mahdollista syventää aihetta perusteellisemmin. Tämä asia vaikeutti tehtävääni, kun yksittäisiinkään teemoihin ei ollut mahdollista paneutua riittävästi, sillä oli hyvin vaikea pysähtyä ja rajoittaa teemoja tiettyyn pisteeseen. Tästä huolimatta toivon onnistuneeni tuomaan esille mahdollisimman paljon näytteitä siitä, että nämä naiset ovat tärkeä osa jokaisen maan kehitystä ja heidän hyvinvointinsa ja yhteiskunnallinen vaikutusvaltansa ovat teemoja, joihin on panostettava paljon ahkerammin tulevaisuudessa.

Toinen valtava identiteettiin liittyvä teema on kieli. Kieli ja sen merkitys on teema, josta olen kirjoittanut hyvin vähän, koska sen syventämiseen olisi tarvinnut vielä syvempää tutkimusta ja aikani naisten kanssa ei ollut pitkä. Kielen merkitys tässä tutkimuksessa on tärkeä ei pelkästään siinä mielessä, miten kielen kautta oma identiteettimme kehittyy, vaan myös quechuan kielen merkitys sosiaalisessa ympäristössä, maaseudulla ja kaupungissa.

Tämä vaikuttaa varsinkin lasten kasvatuksessa, koska kotona puhutaan ensisijaisesti quechuaa ja välillä quechuan ja espanjan sekoitusta. Virallinen koulujärjestelmän kieli on espanja, ja monesti quechuan kielen asema on julkisesti häpäisty. Lapsille annetaan pienestä ymmärtää, että heidän äidinkielenä ei ole yhtä hyvää eikä tasokasta kuin kantaväestön kieli. Nykyään pyritään etsimään quechuaa puhuvia opettajia maaseudun lapsille, mutta ongelma on, että maaseudun olosuhteet eivät houkuttele tarpeeksi ja opettajista on pulaa maaseutualueilla huolimatta siitä, että aktivistien avulla quechuan kielen asema on noussut ja sen arvostus on kohonnut ja sitä kohotetaan jatkuvasti.

Itselleni opiskelijana tämä tutkimus on ollut mahtava oppimiskenttä. Haastattelut sujuivat hyvin ja kysymysrunko palveli mainiosti. Jostain syystä kuitenkin kaikki kiinnostavimmat aiheet tulivat haastattelujen jälkeen epävirallisemmissa yhteyksissä. Niitä tietoja oli mahdollista käyttää pohdinnan apuna, mutta kun niitä ei ollut tallennettu missään haastattelunauhoille, niitä ei voitu käyttää tieteellisenä materiaalina. Huomasin kuinka minäkin muutuin erilaiseksi ja avoimemmaksi tehdessäni viimeisiä haastatteluja. Tunsin vähän enemmän varmuutta ja vähemmän pelkoa erehtyä ja kysyä liikaa. Suomessa minun oli opittava suojelemaan yksityisyyttäni ja tätä tutkimusta tehdessäni kysyin naisten asioista niin kuin olisimme parhaita ystäviä. Tämä kokemus avasi itselleni myös ihmisenä monia kysymyksiä, joihin pyrin löytämään vastauksia. Oma voimaantumisen prosessini alkoi kun huomasin, että en ollut enää pelkästään entinen minä.

Tämän tutkimuksen yleistarkoitus on ollut esitellä, että maailmassa tapahtuu paljon enemmän kuin voidaan kuvitella tai nähdä ensisilmäyksellä. Maaseudun naisten elämä ja maailma on hyvin vahva, mutta se on edelleen myös hauras. Näkisin, että tämä kirjallinen tuotanto on vasta alku jostain isommasta, sillä Andien naisten keskuudessa riittää paljon tutkittavia alueita. Toivon, että tämä matka ei päättyisi tähän, koska nämä naiset kaipaavat apuamme, kaipaavat solidaarisuuttamme ja kaipaavat uusia sosiaalisia malleja, jotta heidän ja heidän lastensa hyvinvointi kehittyisi pysyvästi, eikä hetkellisesti. Jokaisen projektilla on oma aikataulunsa, joka ei välttämättä vastaa naisten ja perheiden omaa aikataulua. Tämä tuo suoranaisesti kenttätöölle monenlaisia ongelmia ja haasteita.

Lopuksi pieni osa runosta, jonka todellista alkuperää en saanut selville, mutta sen on virheellisesti sanottu olevan uruguaylaisen runoilijan Mario Benedetin kirjoittama. Tästä huolimatta runon sanat ilmaisevat, mitä jokaisen meistä pitäisi uskoa aina.

No te rindas -

Älä luovuttaa

No te rindas que la vida es eso,
Continuar el viaje,
Perseguir tus sueños,
Destruir el tiempo,
Correr los escombros,
Y destapar el cielo.

Älä luovuta, koska elämä on tämä,
Jatkaa matkaa,
Jatkaa unelmiasi,
Vapauttaa aika
Poistaa raunioita
Ja paljastaa taivas.

No te rindas, por favor no cedas,
Aunque el frío queme,
Aunque el miedo muerda,
Aunque el sol se esconda,
Y se calle el viento,
Aún hay fuego en tu alma
Aún hay vida en tus sueños.

Älä luovuta, älä anna periksi,
Vaikka kylmä polttaisi,
Vaikka pelko purisi,
Vaikka aurinko menisi piiloon,
Ja tuuli mykistyisi,
On vielä tulta sielussasi
On vielä elämää unelmissasi.

Lähteet

Ambrossi, R. 2004. La intimidad desnuda. Sexualidad y cultura indígena. Quito. Abya-Yala.

Bandura, A. 1971. Social learning theory. Standford University. New York. General Learning Press. http://www.asecib.ase.ro/mps/Bandura_SocialLearningTheory.pdf Viitattu 20.02.2014.

Barrig, M. 2001. El mundo al revés. Imágenes de la mujer indígena. CLACSO/Asdi. Buenos Aires. Argentina. Viitattu 1.12.2012
<http://www.aulaintercultural.org/spip.php?article1949>

Bello, A. 2004. Etnicidad y ciudadanía en América Latina. La acción colectiva de los pueblos indígenas. CEPAL. Chile. Publicaciones de las Naciones Unidas.

Brubaker, R & Cooper, F. 2013. Identiteetin tuolle puolen. Teoksessa Brubaker, R. Etnisyys ilman ryhmiä. (ss.55 - 103). Tampere. Vastapaino.

Calfio, M. & Velasco, F. 2005. Mujeres indígenas en America Latina: Brechas de género o de etnia? Seminario internacional Pueblos indígenas y afrodescendientes de America latina y el Caribe: Relevancia y pertinenciade la informacion sociodemográfica para politicas y progamas., Santiago de Chile. CEPAL
http://www.eclac.cl/mujer/noticias/noticias/5/27905/FCalfio_LVelasco.pdf

Calfio, M. & Velasco, F. 2009. Los mecanismos institucionales de las mujeres en Bolivia, Perú, Ecudador y las mujeres indígenas. Diagnostico regional. Paisas Andinos La Paz. UNIFEM.

CEPAR. Centro de Estudios de Población y Desarrollo Social. 2005. Salud materna y salud del niño-niña. Quito. CEPAR.

Champutiz, E. 2009. La mujer en la política. Boletín ICCI-ARY Rimay, Año11, No.121. Ecuador. Viitattu 3.11.2013.
<http://www.icci.nativeweb.org/boletin/121/champutiz.html>.

Champutiz, E. 2013. Haastattelu. Julkaistu 19.01.2013.
<http://www.youtube.com/watch?v=uplPcx5difs> Viitattu. 20.02.2014

Cuvi, M. & Martinez, A. 2001. El mundo interior. Teoksessa Herrera, G. (toim). Antología Género. (ss. 309- 338). Ecuador. FLACSO.

Cyrulnik, B. 2012. Ihmeellinen kurjuus. Suom. Aura Sevón. Helsinki. Rasalas Kustannus.
Varto, J. 2001. Ihmiskäsityksen nykyiset karikot. Teoksessa: Itkonen, M. (toim.) Kasvattaa. Ihminen mikä ja kuka olet?. Filosofia polkuja kasvatukseen, kasvuun ja olemiseen. (ss. 13-25). Tampere. Tampereen Yliopistonpaino Oy.
De la Cadena, M. 1992. Las mujeres son más indias. Santiago de Chile. ISIS Internacional.

Dunderfelt, T. 2006. Voimavarana itsetuntemus. Helsinki. Kirjapaja Oy.

Flynn, E. & Sotirin, P. & Brady. 2012. Feminist Rhetorical resilience. Yhdysvallat. Utah State University Press. Viitattu 3.11.2013.
[http://reader.eblib.com/\(S\(hswjucwwtbubga3yyjvrdimk\)\)/Reader.aspx?p=1032460&o=1591&u=efehfP6rVOOEyx2Rk3HSmoWT%2fwl%3d&t=1385473141&h=E850976B5EC992242BE761DB53E8C269A62899C3&s=19921720&ut=5362&pg=1&r=img&c=-1&pat=n](http://reader.eblib.com/(S(hswjucwwtbubga3yyjvrdimk))/Reader.aspx?p=1032460&o=1591&u=efehfP6rVOOEyx2Rk3HSmoWT%2fwl%3d&t=1385473141&h=E850976B5EC992242BE761DB53E8C269A62899C3&s=19921720&ut=5362&pg=1&r=img&c=-1&pat=n)

Foucault, M. Seksuaalisuuden historia. Tiedontahto, nautintojen käyttö, Huoli itsestä. Suom. Sivenius, K. Helsinki. Gaudeamus.

- Gjerstad, E. 2011. Arvokasvatuksen mahdollisuudet ja rajat. Arvojen ja arvokasvatuksen välttämättömyys. Teoksessa Purjo, T. & Gjerstad, E. (Toim.) Arvojen tarkoituksen pedagogiikka. (ss. 75- 94). Tampere. Tampereen Yliopistopaino- Juvenes Print.
- Haapasalo, J. & Aaltonen, T. 1999. Lapsen pahoinpitelyalttius lastensuojelun asiakasperheissä. Teoksessa Haapasalo, J. (toim) Väkivallan kierre. (ss. 9 - 44) Jyväskylä. Tietosanoma OY.
- Hall, S. 1997. Old and New Identities, Old and New Ethnicities. Culture, globalization and the world-system. Edited by Anthony D. King. Contemporary conditions for the representation of identity. University of Minnesota. Third edition 2000. USA. Viitattu 1.12.2012.
http://missingimage.com/files/mi/hall_identities.pdf
- Hall, S. 1997. The work of representation. Teoksessa Hall, S. (toim). Representation: Cultural representations and signifying practices. (ss. 13 - 74). London. Sage Publications.
- Hall, S. 1997. The spectacle of the other. Teoksessa Hall, S. (toim). Representation: Cultural representations and signifying practices. (ss. 223 -290). London. Sage Publications.
- Hall, S. 2002. Identiteetti. Suom. Ja toim. Lehtonen, M ja Herkman, J. Tampere. Vastapaino.
- Hautala, H. & Heikkinen, E. ja Järvenpää, M. 2008. Naisten kokemuksia perhe- ja lähisuhdeväkivallasta. Opinnäytetyö. Jyväskylän Ammattikorkeakoulu. Jyväskylä. Viitattu 1.12.2012.
https://theseus17-kk.lib.helsinki.fi/bitstream/handle/10024/18968/jamk_1228221510_1.pdf?sequence=2
- Hinojosa, M. 2012. Paz y Esperanza. Apurimac alueen projektin päällikkö. Puhelin haastattelu. 2.12.2012.
- Hirsjärvi S., Remes P. & Sajavaara P. 1997. Tutki ja kirjoita. Helsinki. Tammi
- Huusko, M. & paloniemi, S. 2006. Fenomenografia laadullisena tutkimussuuntaksena kasvatus-tieteissä. Kasvatus 37 (2), 162-173. Vitaattu 31.3.2014.
<http://blogs.helsinki.fi/jstubb/files/2010/11/fenomenografia1.pdf>
- International Labour Conference, 99th Session. 2010. Report of the Committee of Experts on the Application of Conventions and Recommendations (ss. 754 - 785). Geneva.
http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_norm/---relconf/documents/meetingdocument/wcms_123424.pdf
- Juutinen, M. 2012. Demokraatti. N. 228, 007435-12-48. Keskiviikko 28.11.2012.
- Keltikangas-Järvinen, L. 2004. Temperamentti. Ihmisen yksilöllisyys. Juva. WSOY.
- Keltikangas - Järvinen, L. 2010. Hyvä itsetunto. Juva. WSOY.
- Kimonen, E. 2013. Kasvatus ja yhteiskunta. Yhteiskunnallisesti erilaisissa maissa 1900 luvulla. Vertailava tutkimus koulun ulkopuolelle orientoivasta työ- ja toimintakasvatuksesta Yhdysvalloissa ja Intiassa. Tampere. Mediapinta.
- Kuusela, P. 2006, Realismi ja sosiaalisen identiteetin episteeminen status. Teoksessa Rautio, P. & Saastamoinen, M. (toim.) Minuus ja identiteetti. Sosiaalipsykologinen ja sosiologinen näkökulma (ss. 36- 56). Tampere. Tampere yliopistopaino Oy- Juvenes Print.
- León, J. 2011. Los dedales del imperialismo y las organizaciones indígenas. Quito. Línea de fuego. <http://lalineadefuego.info/2011/07/14/los-dedales-del-imperialismo-y-las-organizaciones-indigenas/> Viitattu 5.10.2013
- Lephoto, H. 1995. Educating women for empowerment in Lesotho. Manthoto, Convergence 00108146, 1995, vol. 28, issue 3. Viitattu 4.11.2013.

<http://web.ebscohost.com/ehost/detail?sid=98a8fbb6-c121-4494-98be-bda25c986ded%40sessionmgr112&vid=1&hid=114&bdata=JnNpdGU9ZWZWhvc3QtbGl2ZQ%3d%3d#d b=fth&AN=9602060686>

Luoma, I. & Mäntymaa, M. & Puura, K. ja Tamminen, T. 2008. Geenit ja kulttuuri lapsen kasvun lähtökohtina. Teoksessa: Lahikainen, A. Punamäki, R. Tamminen, T. Kulttuuri lapsen kasvattajana. (ss.85 - 97) Vantaa. WSOY.

Maaailmanhistoria. Amerikka ja espanjalaiset valloittajat. 2013. Suom. Ribas, P. Espanja. Perhekiat.

Mehtola, S. Vuonna. Vertaisuus ja osallisuus. Teoksessa: Ojuri, A. (toim) Vertaisryhmä Käsikirja. Väkiältä kokeneiden naisten osallisuuden ja voimaantumisen tukeminen. Ensi- ja turvakotien liitto.

Moilanen, L. & Sulkunen, S. 2006. Aika ja Identiteetti. Teoksessa Moilanen, L. & Sulkunen, S. (toim.) Aika ja Identiteetti. Katsauksia yksilön ja yhteisön väliseen suhteeseen keskialalta 2000 luvulle. (ss. 7- 34). Helsinki. Hakapaino Oy.

Ojuri, A. 2004. Väkiältä naisen elämän varjona. Tutkimus parisuhdeväkiältä kokeneiden naisten elämäkulusta ja selviytymisestä. Väitöskirja. Lapin yliopisto. Rovaniemi.
http://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/66710/Auli_Ojuri_v%C3%A4it%C3%B6skirja.pdf?sequence=1 Viitattu 1.12.2012.

Pequeño, A. 2009. Vivir violencia, cruzar los limites. Prácticas y discursos en torno a la violencia contra mujeres en comunidades indígenas de Ecuador. Teoksessa: Pequeño, A. (toim) II Genero, etnicidad y violencia. (ss.147 - 168). Quito. FLACSO.

Pirkanen, H. 2006, Ruumiillistuvat sukupuoli-identiteetit pelissä. Teoksessa Rautio, P. & Saastamoinen, M. (toim.) Minuus ja identiteetti. Sosiaalipsykologinen ja sosiologinen näkökulma (ss. 90- 122). Tampere. Tampere yliopistopaino Oy- Juvenes Print.

Puolimatka, T. 2010. Kasvatuksen mahdollisuudet ja rajat. Minuuden rakentamisen filosofia. Hämeenlinna. Suunta-Kirjat.

Puolimatka, T. 2011. Kasvatus, arvot ja tunteet. Helsinki. Suunta-kirjat

Prieto, M. & Cuminao, C. & Flores, A. & Maldonado, G. ja Pequeño, A. 2005. Respeto, discriminación y violencia; mujeres indígenas en Ecuador 1990 - 2004. (ss. 153 - 170) Quito. FLACSO.
<http://www.flacso.org.ec/docs/respeto.pdf>

Promudeh. 1998. 10 años de historia en la atención y prevención de la Violencia Familiar. Ministerio de la promoción de la mujer y del desarrollo humano. Lima. Perú.
[Diez_anos_de_historia_en_atencion_y_prevenccion.pdf](http://www.promudeh.org.pe/docs/diez_anos_de_historia_en_atencion_y_prevenccion.pdf) Viitattu 1.12.2012.

PsycINFO.2012 Database Record APA. Psychology and domestic violence around the world. Walker, Lenore E. American Psychologist, Vol 54(1), Jan 1999, 21-29. doi: 10.1037/0003-066X.54.1.21.
<http://psycnet.apa.org/psycinfo/1975-11594-001> Viitattu 1.12.2012.

Rautio, P. 2006, Minän biologinen perusta. Teoksessa Rautio, P. & Saastamoinen, M. (toim.) Minuus ja identiteetti. Sosiaalipsykologinen ja sosiologinen näkökulma (ss. 21- 35). Tampere. Tampere yliopistopaino Oy- Juvenes Print.

Robert, A. 1996. Social work and empowerment. Practical social work. BASW. London. Macmillan.

Rojas, M. 2007. Mujeres y testimonios: Mundos de vida y de representación. Área de estudios latinoamericanos programa de maestría en estudios latinoamericanos mencion en comunica-

cion. Universidad Andina Simon Bolivar. Ecuador.

<http://repositorio.uasb.edu.ec/bitstream/10644/1146/1/T497-MELA-Rojas-Mujeres%20y%20testimonios.pdf>

Saastamoinen, M. 2006, Minuus ja identiteetti tutkimuksen haasteina. Teoksessa Rautio, P. & Saastamoinen, M. (toim.) Minuus ja identiteetti. Sosiaalipsykologinen ja sosiologinen näkökulma (ss. 170- 180). Tampere. Tampere yliopistopaino Oy- Juvenes Print.

Siitonen, J. & Robinson, H. 2001. Pohdintaa voimaantumisesta. Teoksessa: Järvisalo, L. (toim.). Muutoksen kautta kasvuun. Kotilo ry. Pieksämäki..

http://moodle.sakky.fi/pluginfile.php?file=%2F90938%2Fmod_resource%2Fcontent%2F0%2FTehavapankki%2FPohdintaa_voimaantumisesta.pdf Viitattu 1.12.2012

Sinkkonen, M. 2005. Naisen itsetunto. Helsinki. Kirjapaja Oy.

Sinkkonen, J. 2008. Mitä lapsi tarvitsee hyvään kasvuun. Helsinki. WSOY.

Smith, A. 1999. Nationalism and Modernism. A critical survey of recent theories of nations and nationalism. London. Routledge.

<http://m.friendfeed-media.com/c116c61d105dab5fcd55b296b4a313293b2941b4>
Viitattu 16.11.2013

Thurner, M. 2000 Políticas campesinas y haciendas andinas en la transición hacia el capitalismo: una historia etnográfica. Teoksessa Guerrero, A. (toim) Etnicidades. (ss. 337- 396) Quito. Flacso.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki. Kustannusosakeyhtiö Tammi.

UNICEF. 2009. UNICEF Peru condemns the participation of children and adolescents in any situation of armed violence. http://www.unicef.org/infobycountry/media_49907.html Viitattu 23.02.2014.

Ylitalo, S. 2013. Musta on pinta. Teoksessa: Maailman kuvalehti. 12/2013. (ss. 38 - 39). Helsinki. KEPA.

Kuvat

Kuva 1 Peru - Apurimac 33

Liite 1

Haastattelun runko

Naisten asema yhteiskunnassa, ja liittyviä kysymyksiä ovat:

- 1 Mitkä hän luulee, että ovat hänen yhteisön odotukset häneen suhteen, naisena?
- 2 Mitkä ovat yhteisön odotukset ja hänen sosiaalisesta roolista? (äitinä, työvoimana)
- 3 Mitä hän odottaa yhteisöltään muuttuvan, jotta hän olisi tyytyväinen?

Naisten asema perheessä, ja liittyviä kysymyksiä ovat:

- 1 Mitä ja miten hänen arvomaailmansa on rakennettu?
- 2 Onko tämän projektin myötä muuttunut, miltä hän tuntuu itsestään?
(Voimaantumisen merkkejä)
- 3 Mitä hän haluaisi vielä tehdä, jotta hän olisi tyytyväinen itsestään?

Arvot, ja liittyviä kysymyksiä ovat:

- 1 Ovatko hänen elämän arvot ja tehdyt valinnat ristiriidassa?
(Huomako hän ero niissä?) (niiden vaikutukset elämässään?)
- 2 Ovatko hänen arvot yhteiskunnan antamia arvoja vai omat?
- 3 Mitä ja miten hänen arvomaailmansa on rakennettu?

Lapsen asema, ja liittyviä kysymyksiä ovat:

- 1 Miltä heidän tulevaisuus näytää?
- 2 Onko tämän projektin myötä huomannut jotain erilaista heitä koskeviin? (lapsiin)
- 3 Miten oman voimaantuminen vaikuttaa lasten kasvatukseen?
- 4 Miten tämä voimaantuminen voisi olla lapsen hyvinvoinnin tukemisen tekijänä?